

ДОВРОСЛАВ ЈЕВЋЕВИЋ

ОД ИНДИЈЕ ДО СРБИЈЕ

Три хиљаде година српске историје

ИЗДАЊЕ
Српске новине
рпм 1961

ФАМИЛЕТ БЕОГРАД, 2002.

Д. Јевђевић

ОД ИНДИЈЕ ДО СРБИЈЕ

ДОВРОСЛАВ

Доброслав Јевђевић
ОД ИНДИЈЕ ДО СРБИЈЕ

Предговор:
Јово Бајић

Уредник:
Љубиша Милетић

ДОБРОСЛАВ ЈЕВЂЕВИЋ

ОД ИНДИЈЕ ДО СРБИЈЕ

ПРАСТАРИ ПОЧЕТЦИ
СРПСКЕ ИСТОРИЈЕ

*Хиљаде година сеоба српског народа
кроз Азију и Европу према сјисима и
цивилизацијама највећих светских историјара*

ФАМИЛЕТ

Београд,
2002.

**Издајак првог издања ове књиге у Риму 1961.
године омогућио је својом моралном и материјалном пошпором српски родољуб Сиро
Локић из Лице.**

ДАВНИНА КОЈА ЈЕ ОГЛАШАВАЛА БУДУЋНОСТ

Књига *Од Индије до Србије* – шри хиљаде година српске историје збиља је имала необичну судбину. Околности под којима је настала четврт века биле су обавијене мистеријом све док се није појавило њено друго издање. Највећу зајонетку представљало је име човека који ју је написао. Сваки одштампани примерак првог издања овог дела имао је своју судбину и свој пут. Књиге су ишле од руке до руке, преношене су преко граница западноевропских држава. Неке су доспевале на амерички и аустралијски континент, а било их је које су стишале и на југ Африке. Проносили су их светом, поштујући их као Библију, српски емигранти.¹

Било је изузетно храбрих путника, махом монаха, који су шездесетих и седамдесетих година двадесетог века, ризикујући да буду откривени и осуђени као непријатељи који уносе у земљу

¹ Ово издање књиге *Од Индије до Србије* Доброслава Јевђевића штампано је по идеји редитеља и књижевника Боде Марковића.

крајње опасну и контрареволуционарну литературу, ову књигу преносили и преко југословенске границе. Зна се да је међу њима било и војвођанских калуђера.

Већ и због тога што је штампана у иностранству и што је иза ње стајала српска емиграција, ова књига се у Титовој Југославији сврставала у ред опасних дела која су, како се онда говорило, "ширила великосрпску и четничку идеологију". Поред тога што је њено уношење у земљу представљало тешко кривично дело због кога је могла да следи робија, судило би се и онима који су такве књиге држали код себе и читали их.

Књига је објављена 1961. године у Риму у Италији у издању *Српских новина*, листа кога је покренула и око кога се тада окупила српска емиграција. Углавном су то били припадници четничког покрета Драже Михаиловића и оних који су припадали љотићевско-недићевским формацијама. Већину су чинили интелектуалци, који су се нашли у Италији после катастрофе која је у време Другог светског рата задесила српски народ, после издаје западних савезника који су их оставили на цедилу, на милост и немилост новим победничким комунистичким снагама. Када су прихватили реалност у којој су се нашли, наши изгнаници су почели да се организују, да покрећу издавачку делатност. При томе је требало показати изузетну домишљатост. У Италији, што показује и пример првог издања ове књижице, нису могли да нађу ћирилична слова, него су се послужили словима

италијанског писма. Своју националну посебност исказали су насловном корицом на којој им је неки сликар исцртао српска ћирилична слова која су подржавала српско средњовековно писмо.

Тек када се у Виндзору, у Канади 1988. године појавила књига под насловом *Сабрана дела српског четничког војводе Доброслава Јевђевића* у издању Организације српских четника *Равна гора*, бар за већину читалаца који су раније прочитали ово дело, решена је енигма аутора књиге *Од Индије до Србије*. Последње међу Јевђевићевим сабраним делима било је ово, објављено само годину пре његове смрти, које, с обзиром на теме којима се он раније бавио, представља изненађење и баца ново светло на изузетно занимљиву личност овог века.

Доброслав Јевђевић припада плејади најзанимљивијих личности српске историје двадесетог века. Његов животни пут одредили су и потврдили судбоносни историјски догађаји, био је члан *Младе Босне* и заједно са Гаврилом Принципом учествовао је 1914. године у припремању атентата на аустроугарског престолонаследника Фрању Фердинанда. Али поред те рано изражене бунтовничке црте у његовој личности био је бриљантан интелектуалац, страствени политичар, луцидан историчар, лукав и храбар ратник и вешт војсковођа, даровит књижевник и способан уредник новина и организатор јавног живота. Људи из генерације којој је он припадао сматрали су да нема ноћи која се не би могла

обасјати светлом и да нема безизлаза из кога се не може наћи излаз.

Рођен је у југоисточној Босни у Милошевцу код Праче где је његов отац Димитрије био свештеник. Васпитање у свештеничкој кући пресудно је утицало на његово етичко усмерење. Школовање је наставио у Сарајеву и припадао је кругу омладинаца који се нису мирили са аустроугарским присуством у Босни и Херцеговини. Нашао се у редовима *Младе Босне* заједно са Данилом Илићем, Трифком Грабежом, Недељком Чабриновићем, Гаврилом Принципом. Учествовао је 28. јуна 1914. године у атентату на престолонаследника Фрању Фердинанда. Имао је срећу да буде један од ретких атентатора који су преживели Први светски рат и дочекали пропаст Аустро-Угарске.²

После блиставе победе српског народа и српске војске у Првом светском рату Јевђевић, захваћен општим тријумфализмом, наставља да се бави политичким и новинарско-публицистичким радом настојећи да помогне да се држава Срба, Хрвата и Словенаца што боље учврсти на заједничком осећању југословенства. Један је од оснивача и ватрених поборника ОРЈУНЕ (Организације југословенских националиста) која је углавном окупљала омладину и имала својих присталица у Далмацији и Словенији,

² *Четнички војвода Доброслав Јевђевић*, предговор књиге *Сабрана дела српског четничког војводе Доброслава Јевђевића*, Виндзор, Онтарио, Канада, 1988, стр. 5.

међу којима је било и познатих имена као што је књижевник Нико Бартуловић. Своје политичке погледе, од којих ће се неки касније показати као заблуде, износио је у бројним листовима, а онда их објединио у књизи *Изабрани чланци* која је 1925. године штампана у Новом Саду³. Нешто касније, 1934. године објавио је и књигу о убиству Фрање Фердинанда *Сарајевски ајенџаиџори*^{3а} у којој је значајну улогу дао до тада ретко помињаном младом заверенику Драгутину Мрасу. Ово дело изазвало је тада велике полемике.⁴ Издавао је и уређивао у то време и свој лист *Виговдан* који је излазио у Новом Саду.^{4а} Пред Други светски рат био је посланик Југословенске националне странке у Скупштини Краљевине Југославије⁵ и чинило му се да се југословенска заједница може учврстити само ако дође до искреног споразума између Срба и Хрвата. Али већ после стварања Бановине Хрватске и споразума Цветковић-Мачек, он је предосетио у коме правцу ће се кретати судбински историјски токови, о чему је у брошури *Босан-*

³ Доброслав Јевђевић, *Изабрани чланци*, Нови Сад, Штампарија Јовановић и Богданов, 1925.

^{3а} Доброслав Јевђевић, *Сарајевски ајенџаиџори*, Накладни завод "Биноза", Загреб, 1934.

⁴ Никола Тришић, *Каљање хероја или "Сарајевски ајенџаиџори" од Доброслава Јевђевића*, Преглед, Сарајево, 1935, свезак 134, стр. 120-126.

^{4а} Тришић, исто дело, стр. 124.

⁵ Јозо Томашевић, *Четници у Другом светском рату 1941-1945*, Загреб, 1979, стр. 149.

ски Срби и аутономија Босне, пророчки написао: "Сенка ратне авети већ пада на наше границе, муње којима се гађају два табора светских завојевача неумитно прелећу преко нашег неба претећи и нама пожаром. Неприкосновеност и сигурност нашег националног територија у коју смо после низа месеци тако детињасто и слепо веровали ишчезла је заједно са оним међународним правним гаранцијама, на којима се заснивала. Људи који су дошли на свет са свешћу кроз векове формираном о праву и правници, о светињи уговора и држава, осећају тешку празнину у душама. Брутално право јачега у најдиректнијој форми бацило је са потсмехом у музеје старе идеале замењујући их са новим доктринама о животном простору, простору снабдевања, културном простору и сличним."⁶

Када је 1940. године Влада Југославије обновила четничку организацију, чије је седиште једно време било у Сарајеву, и када је створена њена структура, важна улога у стварању војних формација дата је сарајевском атентатору Доброславу Јевђевићу.⁷ Човеку са таквом проицљивошћу и таквим политичким искуством није било тешко да предвиди у ком ће смеру

⁶ Доброслав Јевђевић, *Босански Срби и аутономија Босне, Мемоар о националним и разорним елементима јолијшких др Мехмеда Сјахе (Педесет шесто писмо пријатељима)*, стр. 3. Ова брошура може се наћи у Универзитетској библиотеци у Београду под каталошким бројем БП 1177.

⁷ Томашевић, *Четници*, стр. 118.

после слома Краљевине Југославије кренути историјски токови. Настојао је, користећи се искуствима предратне четничке организације, да што боље организује народ свога ширег завичаја – Југоисточне Босне. Захваљујући њему на хиљаде српских живота није завршило у усташким јамама или у хладној Дрини. Када је у окупираној Србији букнуо Трећи српски устанак на чијем је челу био Дража Михаиловић, Јевђевић се ставио под његову команду. Већ 1942. године Дража га именује за четничког војводу.⁸

Није Јевђевић имао илузија ни о западним савезницима. Од свих народа Запада највише је ценио Италијане, а посебно њихово понашање према Србима током Другог светског рата. Иако су дошли као фашистички окупатори, они су где год су могли заштитили српски народ од хрватских усташа. Брзо је увидео у ком правцу се крећу догађаји па је, нашавши се на новој дужности у команди Приморско-горјанског четничког корпуса, највише допринео да и Динарска дивизија којом је командовао војвода Момчило Ђујић не крене крајем рата у Босну, како је било предвиђено, него на запад – у Словенију. Захваљујући томе и Ђујић и Јевђевић успели су да сачувају своје јединице, да се извуку и избегну потпуну катастрофу.⁹

⁸ *Четнички војвода*, предговор *Сабраних дела*, стр. 8.

⁹ Никола Плећаш-Нитоња, *Пожар у Крајини*, Чикаго, 1975. стр. 436-437.

Одмах после Другог светског рата остао је у Италији. Није часио ни тренутка, него је и у новим и крајње неповољним условима настојао да окупи око себе српске емигранте које су таласи историјске катастрофе избацили на италијанско тло. Знајући колики је значај штампе и користећи своје раније искуство стечено у новинском издаваштву, он још 1945. године покреће у Риму српско емигрантско гласило *Српске новине*, чији је био уредник и доживотни издавач. Тај лист је у првим поратним годинама одиграо непроцењиву улогу, јер одмах после националне катастрофе, како каже Жарко С. Вучинић, "повезао је четничке борце расуте широм света. *Српске новине* су биле први заједнички поштански претинац ратних другова, раздвојених стицајем прилика једних од других. Другим речима, оне су биле центар информација, где се ко налази, први контакт сабораца, пријатеља, породица и појединаца. Овај подухват уредништва и администрације био је од огромног успеха и користи и организацијама и појединцима. Странице *Српских новина* биле су отворене свим српским борцима, Дражиним следбеницима и њиховим организацијама."¹⁰

Пет година касније појавиће се и прва Јевђевићева књига – *Кайи крви, чейничке новеле*.¹¹

¹⁰ Жарко С. Вучинић, Предговор у *Сабраним делима српског чейничког војводе Доброслава Јевђевића*, стр. 11.

¹¹ Према фотокопији насловне стране овог дела објављене у књизи *Сабрана дела српског чейничког војводе Доброслава Јевђевића*, насловница је била једноставно графички решена: Д. Јевђевић, *Кайи крви, чейничке новеле*, 1950.

То је збирка коју сачињава двадесет једна приповетка инспирисана верским грађанским сукобима у време Другог светског рата на тлу Југославије. Радња више прича одиграва се у пишчевом завичају у Источној Босни. И што је разумљиво у овој књизи се на ратне страхоте гледа са српске, четничке стране, где су главни јунаци четнички борци који најчешће страдају борећи се за своју четничку идеју, штитећи својим животима српски народ од усташких кољача у чијим су редовима били крволочни Хрвати, али и муслимани, са којима су најчешће у сагласју били и Титови партизани. У овој ратној прози долази до изражаја "довитљивост и инстинкт обичног човека. Престиж, национална част, образ, васпитања у српском националном и православном веровању".¹² Иако су написане у позним годинама, иако их није писао човек који се целог живота бавио књижевним радом, ове приповетке одају даровитог писца, изузетног стилисту. И сигурно је да ће, када буду штампане у Србији, ући у ред успешних дела српске књижевности која се баве сликањем Другог светског рата.

Неколико година касније појавила се и друга Јевђевићева књига која је носила наслов *Сарајевски завереници*, са поднасловом *Видовдан 1914*¹³ у којој је поновио своје виђење сарајев-

¹² Ж.С. Вучинић, *Предговор*, стр. 12.

¹³ Према фотокопији објављеној у *Сабраним делима* на насловној страни првог издања овог дела стоји: Доброслав Јевђевић, *Сарајевски завереници, Видовдан 1914*, 1953-1954.

ског атентата изнетог у књизи *Сарајевски ајџени-шајиори*, објављеној исте године, пре почетка Другог светског рата. И овде су дошли до изражаја изузетно занимљива виђења догађаја човека који је учествовао у Сарајевском атентату, која су се у многome разликовала од других сведочења, где је такође истакнута улога до тада готово непознатог и непримећиваног Драгутина Мраса, а поновио је и раније изнесене неповољне оцене о Данилу Илићу.

Последња, трећа по реду књига, написана у емиграцији, појавила се годину дана пре Јевђевићеве смрти. По својој тематици и по композицији, по начину изношења чињеница, одударала је од свега што је Јевђевић до тада написао. Остао је само онај исти бритки, јасни полемички тон, карактеристично навођење доказа из којих су следили недвосмислени закључци. Дело *Ог Индије до Србије* занимљиво је по томе што на њеним корицама, ни на неком другом месту није стајало име писца! Књига је објављена без имена аутора.

За сада можемо само да нагађамо због чега то није учињено. Постојала су за то најмање два разлога. Можда се бојао тадашње југословенске Удбе, огромног полицијског система који је држао под контролом све токове живота у тадашњој Југославији, али је контролисао и добар део српске емиграције у западноевропским земљама. У време када је књига штампана, почетком шездесетих година, била је превазиђена

тршћанска криза која је једно време оптерећивала југословенско-италијанске односе, па се на Југославију, која се искрено јавно супротстављала Совјетском Савезу, а тајно војно и политички сарађивала са Сједињеним Америчким Државама и Великом Британијом, са Запада гледано са нескривеним симпатијама. Због тога су западне земље дозвољавале Удбиним агентима да крстаре по Западној Европи и Америци и ликвидирају најугледније српске емигранте. Полиције западних земаља нису ништа предузимале да спречавају или открију убице. Таквих случајева је било и у Италији.

Те чињенице морале су бити познате и Доброславу Јевђевићу. Да се потписао на корицама ове књиге која је, у то смо убеђени, морала доћи до руку југословенске тајне полиције, аутор би се морао наћи на списку за ликвидацију. Као други разлог због кога је са корица ове књиге изоставио своје име могла је бити жеља да је учини што загонетнијом, што провокативнијом, чиме се могла привући додатна пажња читалаца.

Судећи по историјским изворима који су коришћени за ову књигу тешко би се могло поверовати да су они прикупљани у Италији, по италијанским библиотекама и архивама. За тај посао, иако је реч о мањем делу, и за професионалног истраживача и полиглота био би потребан вишемесечни рад у више италијанских културних центара, за што су били потребни

новац и време. Пре би се могло веровати да је грађу Јевђевић раније прикупљао намеравајући да после напише овакву књигу, али га је у тој намери омео Други светски рат, на што указује и Жарко С. Вучинић.¹⁴ Могуће је да је аутор у торби са којом је отишао из земље, са најнеопходнијим личним стварима, понео и рукопис ове књиге.

Зна се ко је био човек који је новчано помогао да се штампа књига *Од Индије до Србије*, на чијем је почетку одштампано: *"Излазак ове књиге омогућио је својом моралном и материјалном поштом српски родољуб Сиро Јокић из Лике"*. Познато је да је Јокић пре Другог светског рата био угледни трговац који је поред осталог трговао и дрвима. Поред трговачке предузимљивости одликовао се и личним поштењем па је стекао бројне пријатеље чак и у иностранству, међу којима је било и Италијана. Усташе су му у време Независне Државе Хрватске поклате целу породицу, па је остао без имања. По свршетку рата он се нашао у Италији у емиграцији, где се јавио неким својим познаницима италијанским трговцима. Они су показали велико разумевање за његов положај, посудили му новац и наговорили га да се и овде у Италији настави бавити својим старим послом – трговином, што је он и прихватио. Поново је дошла до изражаја његова предузимљивост и он је за кратко време стекао извесно богатство

¹⁴ Ж.С. Вучинић, *Предговор*, стр. 13.

које је углавном трошио помажући нашим емигрантима, њиховим организацијама које су тада стваране у Италији.

Ова књига, поред осталог, имала је практични задатак да охрабри и осмели српску емиграцију, која је на леденом Западу успела да се ослободи изгнаничког незнања, да се снађе и организује у овим условима и да почне да пушта корење у ново туђе тло. Требало је да их подсети на прошлост народа коме припадају и због кога су страдали. На ону најдаљу и најважнију прошлост која је захваљујући чудном историјском усуду упорно скривана, чиме је српском народу ускраћивано право на земљу на којој су живели хиљадама година. Доброславу Јевђевићу била је добро позната суштина германске историјске школе, која је трасирала пут немачким ратним походима на Балкан. Скривајући исконску прошлост српског народа и стварајући од њега некакве дошљаке који су ето дошли на Балкан и потиснули друге народе, немачка политика тражила је разлоге за своје војне походе на Србе који су уследили и у Првом и Другом светском рату. Немачкој историјској школи ишла је, на жалост, на руку и српска историјска наука. Српски историчари школовани махом у Бечу и под утицајем историјске науке која се одатле пласирала, безрезервно су прихватили конструкцију о тобожњем досељавању Словена на Балкан од седмог до деветог века.

У време када је Јевђевић штампао своју књигу комунистичка Титова власт, заснована

на безбожништву и уништавању националних вредности српског народа, увелико се била учврстила у Југославији и Србији. Затамњиване су најсветлије епохе српске историје. Гледано из иностранства, из Италије та слика стварности у којој се нашао српски народ могла је бити још мрачнија. Само један снажан визионарски дух, као што је био Јевђевић, могао је тада да исказе наду да ће у будућности "васкрснути Србија већа, моћнија и срећнија него ли је била и да српски народ још није рекао последњу реч своје историје."

Поред тога што је настојао да улије наду српској емиграцији, Јевђевићева књига је имала задатак да подстакне истраживаче древне српске прошлости на западу да се усмере у правцу који је одавно трасирала српска аутохтонистичка школа која је све до Другог светског рата имала своје присталице у Србији, али и у свету. Књига је у ствари представљала кратак резиме античке српске прошлости што га је нудила српска аутохтонистичка школа. Указивала је на најважније ауторитете древне и новије историјске науке и упућивала на кључне историјске изворе који потврђују постојање српског имена и српског народа и територија на којима је он непрестано живео неколико хиљада година пре Христа. На то, уосталом, усмерава и поднаслов прве насловне стране: *Прасѣари ѿочеци срѣске истѿрије, хиљаде ѿгодина сеоба срѣског народа кроз Азију, Евроу ѿрема сѣисковима и цѣпѣишима највећих свѣтских истѿоричара.*

Књига почиње расправом о настанку имена Србин, затим о Хрватима и њиховом пореклу, који као злокобна сенка много векова прате Србе на Балкану. Поменути су најстарији историјски извори који много миленијума пре Христа указују на Србе у прадомовини Индији, а затим њихов ход кроз Азију до Балкана, где су дошли много пре Грка и Римљана, одакле су се ширили по Европи и Средоземљу. Осврће се и на последњих хиљаду година српске историје. Јевђевић је знао за древне античке историчаре који помињу античке Србе, на чијим се је сведочењима и темељила српска аутохтонистичка школа. Највише ставова преузео је од Симе Лукина Лазића, а често се позивао и на мишљења Милоша С. Милојевића. Ту су и имена Јована Рајића, Гаврила Витковића, Панте Срећковића... Позива се и на неке старе чешке и немачке хроничаре и историчаре.

Посебна пажња посвећена је ономе што су о пореклу Срба и о њиховом битисању на Балканском полуострву говорили напознатији хрватски историчари: Фрањо Рачки, Вјекослав Клајић, Тадија Смичиклас, Томо Маретић... Сви они одреда, што сведоче дела која су написали, такође указују на вишемиленијумско постојање српског имена и опстројавање српског народа у земљама у којима је до данас живео! Често се помињу и полемике у хрватским листовима које је подстакла књига Симе Лукина Лазића *Срби у давнини*, објављена 1896. године.

Није ово дело безразложно "никло" у Италији, земљи чија се култура темељи на цивилизацији старих Етрураца који су себе називали Рашани. Они су иза себе оставили многе трагове материјалне културе међу којима су и бројни записи писани карактеристичним писмом, сличним српској ћирилици. Ово дело послужило је после као подстрек многим српским истраживачима у иностранству да крену путоказима које је књига поставила. Има неке законитости у томе што је у овој земљи живео Светислав Билбија коме се управо казало да етрурским словима, и речима које су оне твориле, открије прастаре корене српског језика и српске ћирилице.¹⁵ У Италији је дуго живео и радио проф. др Радивоје Пешић који је дешифровао винчанско, најстарије писмо на свету, настало на простору данашње Србије из кога се развило етрурско писмо.¹⁶ Ова књижица наслућује се и у основи капиталног дела *Срби... народ најстарији* др Олге Луковић Пјановић.¹⁷ Нико од њих је, међутим, није уврстио у спискове литературе коришћене приликом писања својих књига.

Књига *Од Индије до Србије, пре хиљаде година српске историје* Доброслава Јевђевића и

¹⁵ Светислав Билбија, *Сетруројски језик и писмо Етрураца*, Институт за етрурске студије, Чикаго, 1989; Sveton Bilbia, *The Mummy of Zagreb and other Etruscan Lidian & Lician written monuments*, Chicago, 1989.

¹⁶ Радивоје Пешић, *Винчанско писмо и друштво граматолошки огледи*, Београд, Милано, 1995.

¹⁷ О. Луковић Пјановић, *Срби... народ најстарији*, Београд, 1994.

данас може да игра исту улогу која јој је била намењена у време њеног настанка. Тај сажети преглед српске античке историје представља уједно и јасан путоказ и темељ српске аутохтонистичке историјске школе која последњих година у Србији има све више присталица. Посебно би могла да буде драгоцен млади историчарима који се припремају за изновна научна прегнућа, истраживање историје, најславније и најскривеније историје свога народа.

Јово Бајић

ПРАСТАРИ ПОЧЕТЦИ СРПСКЕ ИСТОРИЈЕ

У нашим школама представља се српска историја од немањићке државе па до наших дана. Осим неколико фраза о српској прадомовини Бојци, о српској припадности великом словенском стаблу, о неким магловитим земљама у којима смо пре доласка на Балкан вековали, наша деца нису могла ништа научити о својој прошлости пре Богдана и Часлава. Изгледало је по тим књигама да смо ми однекле пали са месеца, са већ изграђеним друштвеним поретком, са усавршеним језиком, са развијеним смислом за државу, са обичајима и културним темељима, а нико није хтео да помисли да је требало да протекну године да се тако формира један народ, који је под лозом Немањића заузео водеће место на Балкану.

А у ствари пре Немањићке Србије Срби су имали два и три царства и државе почевши од своје колевке Индије, преко бескрајног пространства Азије, док се нису излили у садање руске низине и запљуснули Европу све до обала Шпаније и Британије. О тој старој српској историји хоћемо да вам овде говоримо, да би могли бити поносни на своју прошлост и да би сазнали да се српско име помиње у писаним историјама још на хиљаду година пре рођења Христовог. Наша српска историја тако је интересантна, бога-

та и чудесна да су се са њом бавили највећи летописци највећих народа, који су много мању пажњу поклањали сад далеко већим народима него што је српски. Српска историја била је најзахвалнија тема историчарима светског гласа као што је немачки повесничар Леполд Ранке, ако што је велики Чехословак Јиречек, као што је мађарски писац гроф Бењамин Калај, као што су славни слависти светског гласа Колар и Шафарик, да споменемо само неколико најинтересантнијих. Ми ћемо пишући ову народну читанку да користимо и те писце и стотине других од класичних грчко-римских писаца, од Херодота до Плинија, преко кинеских и турских кроничара па све до највећих србждера Хрвата Рачког и Смичикласа, који поред све своје мржње против нас нису често могли да затаје истину. Користићемо и српске писце од нашег најславнијег историчара из 18. века Ј. Рајића па до Стојана Новаковића, као и све љубитеље наше прошлости, дилетанте у историји, али дилетанте бриљанте и документоване, као што је у првом реду сјајни Србин Војвођанин Сима Лукин Лазић, који је пре пуних седамдесет година носио на својим плећима главни део крваве полемике са хрватском штампом и литературом, спремно и онда као и сад да негира екзистенцију српског народа, или да је изнакази кроз начари своје погане мржње на само име српско.

Најживље интересовање за српску прошлост у најширим круговима српског народа владало је почетком друге половине прошлог века, кад

се је формирала код Срба концепција модерне нације, са њеним националним и политичким циљевима, у оно доба кад су ударани темељи за велику епоху од 1903. до 1918. године, која је донела остварења свих српских снова покосовских. Почетком деветнаестог века Срби су опет изашли у први план светске историје, њихово херојство у устанцима дало им је право грађанства међу војнички најугледнијим нацијама света, њихова љубав за Отаџбину, оданост слободи, херојско-песнички квалитет њихове народне поезије привукли су на њих пажњу највећих духова света, од Наполеона до Гетеа, од Бајрона до Виктора Ига. У то доба и хладни и себични Енглези гледали су у Србима и у Црногорцима не само хероје достојне старих Спартанаца, него и људе који су били претече новог поретка равноправности људи и уништења класа и привилегија. У тим временима инспирисани својом царском прошлости, својим немањским епом, својом косовском трагедијом Срби су доминирани једном једином идејом, покајати Косово и васпоставити српску царевину.

Важно је нагласити да је у то доба бесомучна и ничим осим завишћу и љубомором мотивисана хрватска мржња на Србе била велики подстрек српском одушевљењу за своју прошлост и трагању да се што више осветли и што више пробуди познавање српске прошлости. О овом требају да знају истину наше младе генерације и Срби који нису студирали политичку историју свог народа. Ако би слушали Србе југословене,

отпаднике и издајнике српске, клање над Србима, које су Хрвати извршили у последњем рату, а које је потамнило све злочине Џингис-кана, само је једна историјска случајност, која нема никакве везе са ранијим односима Срба и Хрвата. Међутим, била је доминирана мржњом против Срба и оријентирана искључиво у правцу српског истребљења. Пре непуних сто година "отац хрватског народа" Анте Старчевић прогласио је Србе "накотом зрелим за секиру" и проповедао истребљење српског народа, заједно са чивутским Хрватом Јосипом Франком.

Они су прокламовали да су Срби цигани, да је порекло њиховог имена од сврбежа, јер да су сви били ушљивци и пуно пре Анте Павелића тражио је Анте Први да се Срби покољу. Старији Срби памте почетком овог века кржаве антисрпске демонстрације у Загребу, кад су Хрвати једино од Мађара спречени да не униште све Србе у Хрватској, као што нико није заборавио хрватске покоље Срба у Босни 1914. и хрватске злочине над српском нејачи 1914. и 1915. у Мачви.

У доба кад је српски устанак инспирисао највеће песнике Запада, Хрвати као народ уопште нису постојали. То је у то доба био једини народ на свету, који није имао свог језика, ни своје књижевности, нити осећаја о припадности некој националној крвној заједници. Они који су у Хрватској умели писати, ти су писали латински. Народ није ни знао да је Хрват. Они су били или "вјерни поданици католичког бечког цесара"

или "синови римпапе" или су се звали "кршћанима". Кад је царска кућа требала Хрвате у својој борби са Мађарима, она је у њима вештачки створила идеју хрватске народности и да би их загрејала, напујдала их на Србе, шизматике и невјернике. Као што су Павелић, Радић и Мачек имали уз себе тај бесловесни глупи народ, тако их је имао и Старчевић, ако му је на застави била исписана парола уништења Срба.

У то доба, друге половине деветнаестог века сазревала је мисао да се једним потезом по "узору на ноћ св. Бартоломеја" покољу сви неверници. А пре тога требало је упрљати прошлост српску, име српско, славу српску и доказати да је општа корист по човечанство, ако се истреби та "живинска ропска пасмина". На том су послу радили хрватски научењаци и интелектуалци, учитељи и професори, новинари и историчари. На челу те србождерске кампање били су фамозни хрватски листови у Загребу **"Обзор"** и **"Хрвајска"**. Још онда су се китили српском славом и српске устанке у Босни и Херцеговини проглашавали побуном хрватског народа. У помоћ су им дошли листови и публикације бечких и пештанских јевреја, који су смртно мрзели Србе, који су припремили велеиздајнички процес у Загребу и психолошки створили у Аустроугарској услове за рат против Србије. Српски патриоти су реагирали колико су могли на те паклене акције, никла је српска борбена штампа у хрватским крајевима и у Војводини и са доказима у руци српски просветни радници тукли су ди-

вљу хрватску мафију. Вредно је да напоменемо да су и у то доба многи "меродавни" и званични кругови и у српским крајевима у Аустроугарској и у самој Србији били за попуштање и Хрватима и сваком ко је хтео да науди Србима. У то доба је званична српска историја помагала као и званични српски кругови тезу да је Македонија, то јест Стара Србија Бугарска и да није било старосрбијанаца родољуба, Бугари би добили Стару Србију на тањиру од самих "меродавних" Срба. Користећи дела полемичка из тог доба, у првом реду дело Симе Лукина Лазића *"Срби у давнини"*, користећи кратку историју Срба од Милојевића, српску историју од Рајића и друге већ поменуте изворе, ми ћемо да прикажемо колико је остало позитивних трагова у историји о српском кретању од Индије до садањих српских земаља.

О ПОРЕКЛУ ИМЕНА "СРБИН"

Други српски противници тврдили су да српско име долази нашем народу од имена земље Србије, замењујући тако узрок и последицу. Још су се нарочито много трудили наши непријатељи да српско име Србин долази од латинске речи *"servus"* која значи *"роб"*, јер да су Срби увек били ропски народ. Ову теорију лансирао је византински цар Константин Порфирогенет, а видећемо касније, колико се документима може утврдити њена нетачност и глупост. Да видимо сад не наше мишљење, него да цитирамо имена и изјаве признатих историчара.

Јован Рајић: *Историја Срба* 2384 странице Беч 1794. Овај највећи историчар српски каже на страницама 149-192: Неки стари аутори доводе порекло имена српског од хумских Срба (Хуносабирана), а други од Србата-Сармата, трећи од реке **СЕРБИЦЕ** између Тигра и Еуфрата у Мезопотамији. Други аутори му траже порекло у речи "собрање", због, сабор или од речи север, јер је прастара Отаџбина Срба била данашња Сибирија...

ЧЕШКИ ИСТОРИЧАР ПАВЛЕ ШАФАРИК

...Сви изопачени облици српског имена *Сурб*, *Сјарб*, *Сјарбин*, *Себр*, *Себрин*, *Сибр*, *Сибрин*, *Серб*, *Сербин*, *Срб*, *Србин* су разни облици једног истог имена Србин, а та реч значи порођај, рођај, рођака, род, народ, као и латинско *gens, natio*, као и индијско *serim*, што опет значи "народ исте крви" и једног имена...

Руски историчар *Велиман* у делу "*Аџила и Руси*":

... Име Србин од старине се односило на војнички, ратнички сталеж у Русији и то име "*Срб*" значи војника, храбра човека, који се вечно бори и од ког су постали сви данашњи козаци у Русији...

И дан данас у Русији око реке Волге реч "*сербо*" значи породицу, род, својту, а код Бјелоруса реч "*Сарб*" или "*Сјарб*" значи силу, множину великог народа исте крви и језика. Код Великоруса реч "*Серби*" значи здрав, јуначан, силан сој људи, а у рјазанској губернији значи добра суседа, рођака. Код Лужичких Срба реч "*Сораб*" значи човека најразборитијег, најлепшег, најодабранијег у том роду. Код Украјинаца реч "*сирбин*" значи господовати, што сведочи и ова украјинска песма:

Ој Сирбине Сирбињенку
Ми дрог дорогењи,

покин Сирбу сирбовати
визми сирп, приди в стип
псениченку зати...

Да име Србин значи високо одликовање, доказ је и то да у српском народу кад хоће да неког похвале после смрти кажу: Баш је прави Србин био и српски живео. А у Црној Гори, кад неко хоће да похвали храбра јунака одаковића, кажу му: Срб од Косова. У Турској све до њене пропасти у Европи било је забрањено Србе називати Србима, јер у Турака реч "*sirb*" и "*serb*", значи народ једног колена, храбар, убојит и непокоран, значи диндушмана, горопадно чељаде, које ваља убити. А у старих Перзијанаца реч "*сарб*" значи главу, првенство, старешинство. Код Арабљана, Халдејаца и чивута реч *Срб* значи слободна човека, јунака, дива непокорна. А и у праоцу свих индоевропских језика, у старом санскритском језику реч "*себх*" значи семе, колено и род...

Све цитати из дела историчара Шафарика и Колара а по свим тим цитатима излази, да је реч *Срби* постала од старе српске речи "*Сораби*", што значи рођаци или својта.

Треба се осврнути и на име *Влах* које неки писци дају Србима и које се било одомаћило у Турској и усвојено од Хрвата. Влах је старо име и значи човека туђинца. То име припадало је Келтима или Власима, са којима су Срби дошли у додир на 400 година пре Христа и ти су Келти

давно изумрли. Касније се Влах звао сваки ратар и пастир. Кад су Турци покорили српску државу, Срби су се повукли у планине и дубраве и бавили се сточарством и тако су им давали то име влах. Влах значи занимање а не народност. Данас се зову Власима Румуни. Интересантно је да босански Краљ Нинослав у својим повељама, где утврђује пословне односе својих грађана Босанаца са Дубровчанима, Босанце зове Србима а за Дубровчане каже да су Власи. Србима се код неких старих историчара даје и име *Раи*. Име *Раи* је новијег порекла и значи човека из Рашке, а Рашка је била главна српска област по доласку на Балкан. Оба ова имена приписана су Србима у доба њихова робства под Турцима. А што се тиче оне грчке подвале цара Порфирогенета да је српско име пореклом од латинске речи "*servius*", то јест роб, нека њему одговори личност која је најмање пријатељски расположена према Србима, то јест познати хрватски историчар Томо Маретић, који каже дословно: Има се потпуно одбацити Порфирогенетова етимологија српског имена, јер је потпуно неистинита. Он тврди да се Срби тако зову, јер су били робови, поданици грчког цара Ираклија и да су се већ Срби звали. Не само то, него откуда би онда дошло име Србин лужичким и руским Србима, који нису никад имали никаквог додира са грчким царством, ни римским. Поготову се не би онда тим именом могли протумачити Срби о којима још пре Христа пишу Птоломеј и Плиније. Али и други хрватски историчар, још љући

србождер српски *Тадија Смичиклас* побија ту грчку тезу и каже дословно на 104. страни своје "*Повијести Хрватске*": На ову причу навалила је критика са немачке и славенске стране и уништила је до краја...

* * *

Треба добро да пратимо ову анализу српског имена у најтрагичнијем моменту српске историје. Јер и пре Турака и пре хрватских крвника било је српских душмана, који су мрзели српско име извртали његово значење и забрањивали нам да се тако зовемо, али сад први пут живимо у часу, кад има и жалосних Срба који су сами спремни да се одричу српског имена. И баш они Срби који подлежу југословенском лудилу треба да пажљиво прате ова излагања. Име *Срб* и *Сораб* је пореклом из српског језика и како смо видели значи огромност, силу, множину једног народа, једне крви и једног колена. Кад је српски народ себи дао то име, он је морао бити већ у поседу тих особина, а баш то доказују многи најстарији документи многих народа. Ево што према историји чувеног *Joachima "Историја народа средње Азије"*, вели кинески погранични гувернер Хја Ју, 160 година пре Христа у летопису сачуваном до данашњих дана: Срби су од пролећа до јесени тридесет пута нападали на нас и пљачкали. Усуђујем се предложити да се изашљу све војске из области Јудзеја да их нападају ван стена и то зими једном, а сваког про-

лећа по двапут. Излажући предлог тог гувернера кинески државник **Цај Јун** тумачи га својим саветницима овако: Одкако су побегли **Yuni**, осилише се Срби и завладаше земљама њиховим. Имају преко сто хиљада војника, далеко су чувени са своје телесне силе, а и доста просвећени... У њих су коњи бржи од хунских и оружје још оштрије од хунског. Српска племена још силнија и многобројнија, него што су пре била и већ су две године да не можемо да измислимо начин, како би смо им доскочили...

А четири века раније, славни македонски цар **Александар Велики** поклања српским племенима многе земље у средњој Европи и назива их великомоћни, најчувенији и најзнаменитији наш народ српски. Још старији је од цара Александра грчки класични историчар **Херодот**, ког и сад сав свет зове "*оцем историје*", а и он је говорио о Србима да су Срби после Индијанаца највећи народ на свету. На евентуалне приговоре да је Херодот и цар Александар говоре о Словенима и о Трачанима, а не искључиво о Србима одговоримо одмах не са нашим тврђењима, него са мишљењима светских историчара. Херодот већином назива Србе Трачанима, други их трпају међу Ските и Сармате, међу Готе и Хуне, Аваре, Венде, Вандале, Трибале, Илирце и опет Трачане, а некад их зову ропским именима Склав, Склавин, Славен, а не Словен. **Шарфарик**, чешки историчар каже дословно: Име Србин је најстарије, домаће и дубоко укореење међу свим Словенима, а код странаца врло

ретко употребљавано. Херодот под Трачанима свакако подразумева Србе, а исто гледиште прихватају многи немачки и руски историчари. Порекло те речи тумаче историчари овако: међу Србима од памтивека живело је велико племе, које се називало *Раишчани* или *Раси*. Они су добили то име још из Индије од индијске речи *Raksa*, што значи црвенорујну боју, која је од вајкада била српска омиљена боја. Исконски Раишчани су Црвени Срби, којих је било у Русији све до десетог века, као што је иза Татре било црвених Хрвата и као што и данас има црвених Руса. Ти Срби су у доба Херодота становали у Малој Азији и на Балкану у Тракији. По њима се називала и стара Рашка у Тракији на реци Марици и новија Рашка Немањина, права Србија. И данас постоје у Тракији развалине града Рашке и река Рашка која утиче у Марицу, као што река истог имена постоји и у Немачкој. Име Тракија само је погрчено српско име Рација, као што су Трачани погрчени Рашани. И хрватски историчар **др Маретић** у својој књизи "*Славени у давнини*" прихваћа ово тврђење на стр. 4 исте књиге. А да је опште уверење историчара да су Трачани и Срби један исти народ, доказује и најчувенији мађарски историчар **Иштванфи**. У својој историји српској у 18. веку **Ј. Рајић** каже, да Иштванфи назива деспота Ђурђа Бранковића Ђорђем Трачанином и да Србе увек зове само тим именом. Да се опет послужимо једним угледним хрватским историчаром **Ф. Рачки** "*Борба Јужних Славена*" српске зе-

мље са Зетом и Арбанијом назива Трибалијом, па каже дословно: Код Кедрина је Трибалија "*ton topon ton Serbon*" боравиште Срба, јер су Бисантинци именом Трибала често Србе називали. Наставља Рачки: И други Грк *Халкокондилас* вели да су Срби илити Трибали изашли из северних руских крајева. Тај историчар, Калкокондилас, на другом месту каже, Трибали или Срби Илирци, који су дошли из земаља иза Дунава на крају Европе. Коначно тај исти Калкокондилас из Атине тврди у књизи *Histor Byzant* на 14. страни да су Трибали Срби најстарији и највећи народ на свету. Кад тај грчки историчар каже да су Срби најстарији народ на свету, он мисли најстарији од свих словенских народа.

У Минхену се налази оригинална немачка кроника писана пре хиљаду и двесто лета, у којој се каже дословно: Срби су тако велико царство (*regnum*) да су из њих произашли сви словенски народи, као што ти сами Словени тврде, да воде порекло од Срба. (*Hormayers Archiv*, стр. 282-283). Да се вратимо опет на Хрвате, које нико не може оптужити да су нам пријатељи. Њихов поменути историчар пишући да је римски историчар *Плиније*, који је живео у доба Христово, писао о Србима, каже: Пошто су по Плинију Срби живели око Дона Венеди уз Вислу, сигурно је да су на том целом простору без прекида живела словенска племена. Па затим наставља *Маретић*: Њих тројица историчара грчкоримских, *Птоломеј*, *Тацит* и *Плиније* не знају уопште за словенско име него говоре само о

Вендима или о Србима. Као што се види из свих тих цитата, за Словене у то доба не зна нико, а Србе ређе зову Србима, а више Трачанима, Трибалима, Вендима и Антима. *Прокопије* из Цезареје, готски писац *Јорнанд*, Арапин *Ел Бекри* тврде да су ти Срби наставали велик део Азије и преко Балкана још пре Христа допирали све до Рима, а да су то били не некакви безимени Словени, него заиста Срби. Да чујемо поново Хрвата *дра Рачког*, који у својој "*Повјесји Словена*" на стр. 6 и 7 каже: У почетку називаху се Словени домаћим именом Срби, то јест рођаци, а странци, специјално Немци звали их Вендима или Виндима. Под тим именом зову Словене и Грци и Римљани још од седмог века пре Христа. Ширењем римског царства и Римљана добиваху тачније податке о Вендима то јест Србима, а кад је уништена стара римска држава, нестаде старог домаћег имена Срб, као обћенита свему роду, те се оно задржа код полабских и јужних Срба. Све ово пише Хрват, др. Рачки.

Све ово доказује и показује да су Срби најстарији народ од свих Словена и да је име Србин хиљаде година старије од имена Словен. Име Србин цитирају историчари на хиљаде година пре Христа, а име Словен настало је тек у петом веку после Христа. У то доба Срби су се у свом помицању на Запад сукобили са Германима. Сва српска племена која су могла међусобно да сложе, да говоре почела су се називати Словенима, а Германе које нису разумели Срби су звали Немцима, јер су за њих били заиста

неми. До тог часа су се сви Словени звали Срби и били су један јединствен народ, заиста најмногобројнији на земљи. И свакако није без разлога што смо ми Срби сачували кроз хиљаде година то име, свесни и уверени да смо и кичма и срж свих словенских народа. Ево још једног историјског доказа чувеног чехословачког историчара **Јана Добровског** (*Wien, Jahrbuch der Lit*, 1827): Истоветност имена лужичких и балканских Срба није случајна, она потиче из прастарих времена, кад су се српским именом називали сви садањи Словени, пре него је постало словенско име. И да опет цитирамо славног **Шафарика**, који каже у књизи **Славјанске древности**: Име Срб, тако старо и дубоко укорењено међу свим Словенима могло је само у својој прадомовини добити свој прави природни значај... Потврђује их потпуно и Рус **Велиман**, који у својој историји вели, да је у древним именима име Србин било заједничко свим Словенима.

Немачки етнограф **Зеринг** у својој књизи вели: Прво опште име свих Словена било је Србли, што значи уједињени.

Мађарски историчар гроф **Калај** у својој историји српској каже: По испитивањима најбољих научењака сви словенски народи у прастаро доба називали су се Срби, а Словени и Анти били су само огранци ове породице.

Врло је интересантна и у целом свету позната Кроника, коју је пре 800 година написао чешки витез и песник **Далимил**, у којој се каже:

Србове настанише се на Балкану уз море, па се разгранаше све до Рима... То место у Далимиловој кроници Немац **Дурих** тумачи овако: Далимил узима српски род и језик тако, да под тим старинским именом подразумева све Словене, као што су римском Прокопију били СПОРИ. А Немац **Sletzer** и Хрват **Мапейић** да је Прокопијево име "**Сѿори**" покварено од Србоји, како су се некад звали сви Словени. И Словенац **Крек** тврди да је прво име свих Словена било Србин.

Још много писаца тврде, да је грчки историк своју реч "**Сѿори**" створио од Срба и то зато што је Грцима био тежак изговор три сугласника у речи Србин. Пољак **Вацлав Маџовски** тврди то исто у својој "**Историји словенског ѿрава**". **Шафарик** анализира етимолошки реч "**Сѿори**" и вели да долази од грчког глагола "**сѿорагин**" што значи расијати. А од тог да су Срби расијани и раширени по целом Свету дошло им и име Расијани, Рашани, Трачани (према грчкој верзији). Исто то тврди и писац **Гедеон**.

* * *

Објаснили смо и то увек по туђим изворима дакле, да је првобитно опште име свих садањих Словена било Србин, као што смо видели да су тај народ Срба, Грци и Римљани називали Рашани, Трачани, Венди и Анти. Мађар **Калај** каже: Опште званично име Србин касније забачено, имена Анти петог века по Христу оп-

ште нестаје, а од шестог века појављује се у кроникама име *Слави, Славни*. Док су сви садањи Словени живели сложено и заједно они су се звали *Сабраћа, Сораби, Сорби, Срби*. Нерешено у историји питање, кад је отпочело цепање тог јединственог народа Срба, у садање разне словенске народе. По једним настало је око рођења Христове, по другим још на седам осам стотина година пре тога. Ево опет што о том каже по светским изворима највећи хрватски историк **Фрањо Рачки**: Ширењем своје власти ка северу и истоку Римљани почеше добивати тачније вести о Србима, које су они називали Вендима. Под овим именом Венди познаваху Грци и Римљани Србе још у седмом веку пре Христа, кад су у то доба из српских крајева код балтичког мора извозили ћилибар. А какви су били ти Срби у шестом веку пре Христа да чујемо мишљење великог руског научењака **Александра Гилфердинга**, који у својој историји каже: Балтички Винди имали су богате и велике градове, просвету, државно и верско уређење и трговину која је достигла такав развитак, да су задивљавали савременике. Судећи по факту, да су у то доба на бескрајном простору постојале разне државе Срба, које је везао само заједнички језик, а не политичко јединство то би цепање Срба могло да наступи пар хиљада година пре Христа, кад су услед намножености и пренасељености кретали ка новим пределима, новим земљама и новим домовима. Под тим недемантованим историјским тврдњама Срби су

пре две хиљаде и шест стотина година имали напредну и просвећену државу на балтичком мору. Колико је векова морало проћи, док су Срби из прадомовине индијске дошли до Балтика и тамо створили напредну државу? Најстарији халдејски, асирски и мисирски рукописи и камени споменици људске радиности иду на шест седам хиљада година у прошлост, мирно можемо тврдити да је најмање толико стара историја српска. И што је најинтересантније и најболније за србождере који нам негирају и име и нацију, у најстаријим писаним историјским споменицима који су сачувани, помиње се само име СРБИН, а нигде Словен. Запамтите добро да римски историчар **Птоломеј** на 150 година после Христа пише о том истом народу и зове га **СЕРБОИ**, да кинески "дворски дневник" који се је непрекидно писао две хиљаде година и који је и данас сачуван говори о народу **СРБА**. Птоломеј пише да у то доба ти Срби живе у азијској Сарматији и у земљама иза Дона. На том бескрајном простору од Сибирије до сада италијанске Венеције живео је српски народ. На таквим даљинама и ширинама у доба кад су прилике саобраћајне биле примитивне, није никакво чудо, да су поједина племена тог великог српског народа попримала своје посебне особине, модулирала свој језик и давали себи посебна имена, као што сад имамо у ужем српском народу Личана, Босанаца и Црногораца. У то време, око доба рођења Христове морала су већ постојати и имена Руса, Пољака, Чеха, Словака и Хрвата,

али није постојало име Словена, него су се сви заједно звали именом Срба, као општим и "до-маћим". Име Чеха и Хрвата и Руса за разлику од имена српског помиње се први пут у писаним споменицима у шестом веку, дакле на хиљаду година после Срба. Изричито вели **Шафарик** да до 6. века по Христу никад није нико поменуо име Чех или Лех или Словен, а о Пољацима и Русима историја писана говори тек у деветом веку по Христу. Другим речима, два највећа словенска народа Руси и Пољаци појављују се први пут под тим именом у деветом веку, пре тог датума славна пољска нација није оставила никаквог трага у историји. Колико можемо бити поносни ми Срби, о којима писани споменици говоре хиљаду и седам стотина година раније!

О ХРВАТИМА И ЊИХОВОМ ПОРЕКЛУ

Име *Хорваџи*, *Хрваџи* и *Хрваџи*, како рекосмо појављује се први пут у шестом веку по Христу. Првобитно се то име изговарало *Хрбаџи* и *Хрбаџи* и није значило посебан народ, него су се Хрбатима називали они Срби који су становали по хрбатима или гребенима планинским, као што се и данас зову *Загорци* по том што живе за гором и као што су се Херцеговци звали *Захумљани*, јер су били иза хума (планине). По тим старим Србима Хрбатима прозвале су се Карпати оне планине између Мађарске и Галиције, где су они живели и где је њихова колевка. Сам хрватски историчар **В. Клајић** вели у својој историји "**Сеоба Хрваџа**", да се један део Срба називао *Горанима* или *Хрваџима*. То дакле није био народ, него је означавало у свим словенским народима племена, која су живела у планинама, како и у Чешкој у планинама још пре 700 година зваху оне Чехе, који су тамо живели Хрбатима. Нашу тезу доказује изричито славни **Шафарик**, који вели дословно: Реч "*Хрваџи*" значи брђанина, горанина, то јест планинца, а у етнографији значи једно српско племе; Хрвати у

Либурнији (Далмација), то су Срби, Хрвати између Купе и Саве, то су Словенци, Хрвати у Чешкој то су Чеси, а Хрвати у полапској Србији, данашњој Немачкој су Србљи, Хрвати у Русији, Малоруси. Бели Хрвати су живели у Белој Србији. Сва су ова племена имала опште име Срби... Ову тезу потврђује и већ поменута чешка хроника витеза *Далимила* писана пре 700 година у којој се каже дословно: У српском језику, народу, имаде земља која се зове Хрвати. Према том и по Шафарику и по Далимилу Хрвата уопште нити је било као народа нити постоје данас, као народ. На основу свих ових историјских доказа озбиљни српски историчари су доказали да правих Хрвата, наследних старих Хрвата из Карпата нема више од 250 хиљада, све остало су покатоличени Срби или Словенци. А ово доказује грчки историчар *Кегрин* пре 800 година, који увек пише о делу Срба, "који се и Хрватима називају". Исто тако историчар грчки Јован Куропалата пишући о ратовању бугарског цара Самуила са Византијом стално говори о Србима, које неки зову и Хрватима... Познати Немац *Дифенбах* каже: По језику и пореклу припадају српском народу племена Хрвата и Словенаца, који су се подвојили наречјем и политичком географијом (у *Voelkerkunde Europas*). То исто тврде немачки писци *Лауфер*, *Манес*, *Мајкнер*, *Бидерман*, *Димлер*, *Енџел*. Исто каже о Хрватима и француски писац *Камило Драјфус*, који вели дословно: Аустрија има под собом Хрвате, који су језиком и пореклом Срби...

Велики руски повесничар *Никола Дурново* вели: Милиони Срба примивши католичанство претворише се у Хрвате. У "*Руском Сѣранику*" описујући Загреб, зове тај град престоницом покатоличеног Српства. У варшавском дневнику ђенерала руског Гурка од 1880. каже се: Никад Русија неће санкционисати историјско насиље, да се створи засебно од српског народа хрватска католичка краљевина, где живи српски покатоличени народ...

* * *

По историјским подацима име Чех први пут се чује у историји првом половином 9. века по Христу. Оно се најпре спомиње у Белој Србији, која се зове и *Бојка*. Постојале су две Беле Србије или Бојке. Једна је била у данашњој Галицији (у Пољској), то јест тамо где хоће да прогласе наши непријатељи да је први пут постао и настао српски народ. Друга Бела Србија или Бојка била је у данашњој Чешкој и Баварској, којој су Немци од Бојке понемчили у *Боемију* и *Баварију*. А кад је та Бојка пала у ропство франачко, она се је једно време називала и Црна Србија за разлику од слободне пољске Беле Србије, која се ради своје ратоборности звала Бојка. Ово пишу енглеске списатељице *Мекензи* и *Ирби* а најчувенији чешки научењак *Палацки* тврди да је име Чех у Белој Србији било почасно, а то име по Далимилу добили су Чеси од *Сербов*. А са Чесима су један народ *Мо-*

равии, који су добили своје име од чешке реке *Мораве*, коју тим именом крстише Срби, они исти, који помичући се у својим селењима ка Југу дадоше то исто име шумадијској Морави и десетини река и речица тог имена у садањим српским земљама. Најближи Моравцима су *Словаци*, који су такође настали од Срба, што тврди аустријски пуковник историчар *Синиша*, који то доказује и граматички средње словачким језичким наречјем, које се зове "*словеничина*". Још је еклатантније српско порекло *Корућанаца*, данашњих Словенаца, како тврди немачки историчар *Димлер*. Док су Хрвати по тим старим записима живели по гребенима и хрбатима, други део српског народа живео је по гајевима и шумама. По старом српском језику шума се звала "*љес*", како се и сад зове у руском и пољском језику и по том се ти шумски Срби прозваше *Љеси*, или *Шумагинци* или *Шумљани*. Онај део тих шумљана који је живео у отвореним низијама и пољима назва се Пољацима. О том каже историк *Јован Луције*: Друга Бијела Србија је била за карпатским горама у данашњој Пољској а *Шафарик* понавља да за Татрама живи велики српски народ у данашњим крајевима Пољске и Русије. Изгледало би, кад би ми Срби ово све тврдили, плод болесне фантазије и мегаломаније, али то све пишу највећи умови не-српских народа. И баш из те друге Беле Србије или ти Бојке понекла је не прва, него последња сеоба Срба и постали смо сви ми данашњи Срби у данашњим српским крајевима, а та сеоба ус-

ледила је тачно нешто пре 1300 година. Како се у то доба уопште нигде не помиње пољско име и пољски народ о ком летописи говоре тек касније четири и по стотине година, значи да су Пољаци постали од оне половине Срба, који се приликом те последње српске сеобе не иселише из Бојке. А да је заиста остало у њој пола Срба сведочи и грчки византински цар *Константин*, који каже у својој историји: Један од два цара српска, са половином народа, исели се и пређе на земље балканске цара *Ираклија*.

* * *

Остаје још да видимо, увек према страним изворима, како су и Руси потекли из тог старог српског, општесловенског стабла. Како смо већ цитирали римске и грчке историчаре, Плинија и Птоломеја, који су живели у доба Христово и који поименично говори о Србима, који живе иза Дона у Сарматији и у азијској Сарматији, логично је да су то прародитељи руског народа. Наглашавам опет, да се име Рус појављује први пут у деветом веку после Христа. Сам *Шафарик* у својој књизи "*Србове в Руску*" тврди да су они остаци оног српског огранка, који је иселио на Балкан, а Пољак *др Вацлав Майјејевски*, отац пољске историје каже: Треба знати да су словенска наречија у Бугарској и Србији створила старословенски црквени језик, а из овог је постао језик руски... Дакле Срби и српски језик су постојали давно пре руског, а своје име руско

Руси су позајмили од норманског народа Руса, који је живио у тим крајевима и пословенио се. Остаје још да видимо порекло последњег непоменутог словенског народа, Бугара. Познато је да је бугарско име уралскочудског монголског порекла, да су завојевали терене садање Бугарске, покорили тамошње српско становништво, ком су дали своје име, а примили његов језик, културу и веру.

* * *

Сва ова факта о истоветном српском пореклу свих садањих словенских народа никако не значе, да су ти народи сада једно, да имају једнак карактер и осећања и једнаке духовне и етичке особине. Најмање се то може рећи упркос истоветног порекла за Хрвате. Стотине и хиљаде година посебног живота, често у политички посебним јединицама, под утицајем разних култура и просветних и верских принципа, под утицајем климе у крајевима где су настањени, укрштањем и мешањем са народима, који су на њихов простор наилазили сви ти народи постали су у многочем дијаметрално опречни. Хрвате је утицај језуитски католичке цркве потпуно изменио, феудално ропство немачкој и мађарској власти поживинчило и одредило, у новије време јеврејски утицај довршио је тај преображај, да сад истоветност порекла у незапамћеним временима није никакав разлог да се братимимо и уједињујемо са тим злочиначким талогом некад словенским.

ПОРЕКЛО СРБА У ПРАСТАРИМ ВРЕМЕНИМА

Потребно је да колико можемо, историјски утврдимо постанак и порекло и прва насеља тог великог и силног многољудног народа српског, који се хиљадама година као поплава разливао преко Азије и Европе.

Научне теорије о постанку људског рода су разнолике. По једнима никла су прва људска насеља у разна доба на разним крајевима планете, по другима поникли су први људи у средњој Азији одакле су се упутили ка Индији, и на запад у Европу. Али сви заједно деле род људски на одређене расе и сој и сви се такође слажу да су прастари Срби један огранак аријског или индоевропског соја и расе, ком припадају сви романски, келтски и германски народи. За доказ том имамо непогрешиво сведочанство језика, јер су сви словенски језици произашли из прасрпског језика индоаријског порекла. Постоји много теорија о начину сеоба народа, али је најусвојенија да су се првобитне сеобе обављале доследно кретању сунца од истока ка Западу и да је колевка малопре поменутих индоевропских народа у Индији, одакле су се у последњих петнаестак

хиљада година селили ка Западу. Како рекосмо најглавнији доказ те теорије јесте факат да у језицима тих индоевропских народа има велики број речи истог значења које се налазе у прастаром индијском језику санскритском, на ком постоје писани документи стари три хиљаде година. Напоменули смо да је **Шафарик** цитирао да и само име Србин води порекло од индијске речи *serbh*, што значи родбину, семе и колено, али су данас идентичне многе српске и индијске речи. Да их цитирамо само неколико (прва реч је у санскритском, а друга у српском): *bagas*-бог, *nabas*-небо, *tata*-тата, *matr*-матер, *matri*-мати, *deva*-дева, *deti*-дете, *bhrath*-брат, *lip*-леп, *ljubhva*-љубав, *ustha*-уста, *nava*-нови, *bhala*-бела, *lot*-љут, *mrks*-мрка, *laghki*-лаган, *dič*-дично, *čalan*-члан, *mil*-мили, *mala*-мали, *ništ*-ништав, *сила*-сила, *мач*-мач, *раc*-печ, *chata*-чета, *div*-див, *rabh*-роб, *girja*-гора, *vrt*-врт, *tvar*-ствар, *taj*-тајити, *trasti*-трести, *grab*-грабеж, *smi*-смије, *da*-дати, *traja*-таје, *prava*-јата-управљати, *prati*-против, *trang*-траг, *živa*-живи, *rosa*-роса, *pena*-пена, *paraḥa*-прах, *tamas*-тама, *vičur*-вече, *dina*-дан, *tri*-три, *paṇṇa*-пет, *ṣaṣ*-шест, *dasa*-десет, *trajdasa*-тринаест, *kada*-када, *tada*-тада, *biḥ*-би, *gra*-град, *dvara*-двор, *damā*-дом, *kuta*-кућа, *stan*-стан, *sabha*-соба, *stala*-стол, *sa*-со, *vataṛa*-ватра, *iskra*-искра, *agan*-огањ, *paṛaga*-праг, *vi*-ви, *ta*-тај, *vas*-вас, *sav*, *more*-море.

Нови доказ да су Срби пореклом из Индије, као прадомовине свих индоевропских народа имамо и у том, што су невероватно слични народни обичаји и гатања Индуса и Срба, што је стара

српска паганска вера фрапатно слична са индијском, што су и друштвено и државно уређење били слични у старој Индији и Старој Србији. На пример, отмица девојака истоветна је код Срба и старих Индијаца, затим српски бадњак, коме је корен у култу индијском богу Агину, спаљивање мртвих исто је код старих Срба и Индијаца, па коначно и сад сачувани крвави обичаји у Индији, да удовица следи мртвог мужа у гроб, био је према српским изворима удомаћен код старих Срба. Исто тако орнаментика на везовима и на надгробним споменицима не обично је слична код оба народа. Коначно о том имамо трагове и у нашој народној песми, где се пева "о проклетој, о земљи Инђији, ће понеста љеба за нафору". Реч *жуја* је еминентно српска реч, као што су и жупан и жупанија и значи удружење, задругу, а у санскритском језику свезивати, повезивати, како то каже руски лингвиста **Гил Фердинџ**. Нарочито енглески писци истичу заједнички и Индијцима и Србима систем основних друштвених ћелија, општина, односно најдемократскије друштвено уређење, које је и у новом веку баш у Србији сачувало највише традиција.

Да је та Индија била праколевка српска нека послужи и овај цитат из **Ришера "Земљопис"** страна 29: Са врха Мера (брдо у Индији) пружају се његове разне гране, као Химанат, Хемакутас, Нисадес, на којима је живео сурови и одевен у одело од коза народ Серба или Срба... Дакле Нисадес, дивни и неприступачни стан бо-

гова по индијској религији био је домовина прва српска. Од хималајских до хиндокуских планина становао је српски народ који се ширио под именом Сјемскрита или Срба (Рус *Мороских "Истор. крит. о Русах"*). Тај Мороских наставља, да су околни народи бацали завидљиве погледе на народ Сјемба или Серба који су насељавали област дунавску (Дунај у Индији). Даље вели: У тој унутрашњој Индији главне државе биле су *Празија* и *Гангарија*, а иза њих велика држава *Сарбарска*, српска, а друга је била у приморској Индији, која се звала *Пановска* држава. Да су те две српске државе заиста постојале у Индији има много трагова у записима војевања Александра Великог у Индији и још више у називима места и река и планина у Индији које се још и данас зову чисто српским именима. Двадесетак географа и историчара свих народа набраја та имена, која се могу наћи на свакој прецизнијој географској карти. Та српска имена географска у Индији су следећа: Срба, Сорбана, Чарнигор, Белоспор, Ковиље, Житомир, Мала Бара, Бела Зора, Град, Кос, Царева, Прамен, Млава, Дрвар, Борац, Брдван, Загоре, Сивоње, Сеја, Бара, Мокран Лакат, Равнагора, Борје, Даљ, Сирбаћа, Дуб, Шаран, Тимок, Сарбату, Сербистан, Морава, Драва, Драги, Гора, Котор, Рана, Сарб Србаљ и много других сличних имена чисто српског порекла. По *Морошкину* и другим страним историчарима Срби су боравили у Индији пре њиховог почетка иселјавања ка Средњој Азији неколико хиљада година, а прво њи-

хово иселјавање датира од пре пет хиљада година под тешким војничким притиском суседних народа. Њиховој сеоби допринела је пренасељеност и тешки помор и куга, која је била честа у Индији све до наших дана, уништавајући десетине милиона људи. О том помору певају и наше српске народне песме, кад говоре о куги и о глади, ради којих су напустили Индију. Опет (према *Морошкину*) историк Милојевић: Један српски огранак крену према западу са својим слоновима и коњима и заустави се у земљи Мезопотамији око река Тигра и Еуфрата. Ту Срби основаше Нову Сарбарску, подигоше у њој многе градове, назваше их српским именима и остадоше тамо много векова. Ови Срби кренуше затим у Малу Азију, а касније пређоше у Европу, неки се зауставише на балканском полуотоку, а други сиђоше до Италије и све до Шпаније. Ова прва српска сеоба на Балкан стара је најмање три хиљаде година. Други српски огранак из Индије кренуо је према каспијском и азовском мору и планини Кавказу у данашњој Русији. Ову нову домовину назваше они Сербанија, где остадоше, такође више векова док их не потиснуше освајачи. Трећи српски огранак кренуо је из Индије право на север међом великог китајског царства и настани се у данашњој *Сибирији*, где оснују нову државу *Сирбигију* или *Сирбију*, од које је речи постала данашња *Сибирија*. Ове сеобе трајале су око хиљаду година, а спровођене су у сталним борбама и ратовима, где је изгинуо силан народ српски, нарочито

у борбама са Китајцима, Хунима и осталим Монголима. Дубровчанин **Мавро Орбини** пише, да су ти Срби, које он некад назива и *Славјанима*, пореклом од Јафета сина Нојева и да су населили две стотине покрајина од Азије преко целе Европе. **Ј. Рајућ** пише, да име српско страни историчари доводе од имена реке *Зербис*, која тече међу Еуфратом и Тигрисом. И заиста та река *Сербица*, *Сербис* и данас се тако зове у Мезопотамији. И у том крају у језику парском (сад перзијском) и сад има огроман број српских речи, што се може видети у сваком речнику (прва реч означаје перзијски, а друга српски назив): *Вог*-бог, *земо*-земља, *земјена*-земљана, *зима*-зима, *жена*-жена, *береза*-бреза, *мислј*-мисао, *зарја*-зора, *медо*-мед, *нас*-ноћ, *дјаван*-дајемо, *раурви*-први, *два*-два, *три*-три, *четвер*-четири. Исто тако има у јеврејском и јерменском језику маса српских речи и то је давало повода многим јеврејским историчарима да доказују српско порекло од *Јафетја*, сина *Нојева*. **Милојевић** цитира старог историчара грчког **Сѣрабона**, који пише: По западној Азији до кавкаских планина живе по планинама племена Срба и Брђана, која се одликују својом русом косом и плавим очима. О њима пише и руски историчар **Михаило Ломоносов**. О тим српским огромним насељима у Малој Азији пише и **Мавро Орбини** на темељу старих грчких античких извора.

Да направимо малу дигресију. Многи Србин ће се запитати што се догоди са тим великим

српским насељима да она и исчезоше, што се догоди баш са оним у Малој Азији, кад су толики писци тврдили да су Срби били насељени око античке легендарне *Троје* и да су *Тројанци* били делимично Срби. О том пишу историчари и на то се позива славни дубровачки српски песник **Иван Гундулић**, који певајући о славној Троји каже:

При мору уйрав срѣских сѣрана у ѣржинах ѣусѣа жала лежи Троја укоѣана, од ѣрчкоѣа оѣња ѣала...

И сам наш цар **Душан** постављао је свог намесника у Малој Азији, баш у области Троје, како цитира **Милојевић** Руса **Ламанскоѣ**: *Цар Душан Боѣдану, мужу искусном во воисѣвѣних ѣоѣѣребах одал Ассак в Тројади...*

Па како нестане Срба? Не само да је тамо услед ратова и надирања турских и монголских нестало старих српских насеља, него су ишчезла и добровољна и присилна насеља Срба у потоњим вековима. Грчка хроника вели, да је римски цар **Јустинијан** у седмом веку по Христу силом преселио са Балкана из Старе Србије садање око Струмице многобројни српски народ у Малу Азију и да је тамо од њих саставио одабрану војску од тридесет хиљада коњаника. У борби са Арапима 692. године две трећине те војске пређу ка Арапима, а Јустинијан из освете покоље све преостале заједно са децом и же-

нама. Мало касније године 762. пресели се из Македоније опет четврт милиона Срба у Малу Азију, а потоња сеоба је била 802. кад је грчки цар **Комнен** покорио део Србије, цео народ из Рашке преселио у Малу Азију. Коначно у петнаестом веку, кад су Турци освојили Босну султан **Сулејман** према турској историји пребацио је тридесет хиљада племићке деце као јањичаре у Малу Азију, а све то је утонуло у крви и ратовима.

* * *

Огранак српски који се је доселио на Балкан пре више од три хиљаде година и о ком говоре толики стари грчки и римски писци, како рекосмо по кроникама је директни праотац нас данашњих Срба. Тај српски огранак, како смо поменули продро је био све до Италије и до Шпаније. **Ламански** и **Рачки** говоре о тим српским насеобинама не само на Сицилији, него и на обалама Африке, само што Рачки као Хрват понекад те Србе назива Славенима, иако смо утврдили да у то доба словенско име уопште није постојало. И Чех **Пулкова** пре шест векова пише, да су ти Срби пореклом из *Senaara* у Азији, сенокосне висоравни у Средњој Азији. И **Еније Силвије** пише да су у доба "помијатенија јазиков" (период куле Вавилонске) дошла отуда племена Србаља, Далмата и Кроата. Француз **Масјер** пише о три провале пастира из Мале Азије у Египат у Африци и тврди да се то

ради о Србима и Словенима. А на египатским храмовима и пирамидама записано је хијероглифима, да су на шеснаест векова пре Христа продрли у Либију и Мауританију у Африци бели народи плавих очију, просте крви (без високе просвете). **Херогои** како смо рекли увек Србе, као и све непознате народе из Мале Азије назива Скитима, иако су монголски Скити били жуте коже и црних очију. Сви египатски писци и потоњи арапски описују те упадаче у Африку као народ беле коже и плавих очију и као пастире и тврде египатски извори, да су ти пастири тамо основали своју велику државу, која се је држала скоро седам векова. И необично је важно да сви ти историчари тврде, да су ти Срби из Африке проваљивали у Шпанију, а прастари историк грчки **Диодор** из Сицилије, описујући Србе вели да су међу њима најхрабрији **Лужичани**, који живе у Шпанији и садањој Португалији. **Страбон** вели за те Србе, који су прешли из Африке у Шпанију: Они су велики мајстори да праве заседе и да проналазе сакривене непријатеље, лаки су, хитри, строги, праве пиће од жита, па се опијају. То пиће од жита, то је пиво, које су правили стари Мисирци и од којих су то Срби научили.

И да се опет вратимо на славну Троју, чију историју захваљујући Хомеру и Илијади познаје сваки културни човек на свету. **Рајућ** цитира руске летописце, који кажу да су Венди, Срби са својим краљем помагали Тројанце у борби против Грка, па после тројанског пораза да су се са

својим војводом **Аниџоном** преселили из Мале Азије на обале јадранске, нарочито на земље које је касније држала република Венеција. Хрват **Свер** пишући о том догађају српске сарадње са Тројанцима каже дословно: Ово пишем по сведочанству историчара **Херодота**, који је то чуо од Венда (Срба). Све то доказује да су Срби још пре три хиљаде година населили садању Бокву, Венецију, Црну Гору, Далмацију, Албанију, Босну и Херцеговину. Од тих Венда Срба постала је касније *Venetia*, то тврди и **Шафарик** који каже да су прастари Венди на мору јадранском били једнородни са Вендима подунавским и зататарским. Све су ово позитивни докази, да су Срби, потоњи Словени још у преисторијско доба населили Европу и Балкан заједно са осталим индоевропским народима германским, грчким и латинским. Шест стотина година после тројанског рата Срби су прекрили цео Балкан и у то доба цар македонски **Александар Велики** даје им повељом огромне земље од јадранског од балтичког мора за њихову храброст и верност. И римски историчар **Kvintius Kurcius**, потврђује тај факат цитирајући да су **Скиџи** храбро војевали у војсци АЛЕКСАНДРОВОЈ. Овај факат и стварност да се је Александар оштро борио против Грка и грчких држава даје повода многим историцима да цара Александра и његовог оца Филипа сматрају Словенима, то јест Србима, јер смо утврдили да у то доба словенско име није постојало. Поменути Хрват Свер тврди и доказује да је Александар по мај-

ци био илирске крви, а знамо да су Илири једно од имена којима су странци Србе називали. Највећи српски песник класични **Иван Гундулић** у свом спеву **ОСМАН** пре четири стотине година пева:

*Од Лесандра Србљанина од свјех цара,
цара славна,
Александро њо свидочи краљ велики све-
га свиџа.*

Хрватски стари писац **Динко Злајчарић** у свом спису "**Елекџира**" у посвети кнезу Зринском пише му "о Великом Александру, краљу српском". Има још једно историјско сведочанство да је било опште уверење да је Александар Велики српског порекла. У историји славног **Орфелина** о руском цару Петру Великом цитира се историјски тачна оригинална грамата (повеља цара Петра, датирана у Москви, а упућена Србима 3. марта 1711. године). У тој грамати цар свих Руса позива Србе на устанак против Турака, па их опомиње да се сете "својих славних и јуначких предака а у првом реду српског цара Великог Александра Македонског, који је многе цареve победио и многе државе освојио". Да цитирамо још **С. Кончара** који каже: Многи писци **Dolci, Saverini, Appendini, Pauh, Таџанчић, Kleczewski, Sestrenczejevicz Czajkovski Lelenjel, Шафарик** и **Сасинек** су доказали да су Сармати, Скити, Трачани, Илири само словенски народи,

који су се тада Срби звали. Већина тих писаца служи се у том доказивању једним непобитним документом. Ако сви антички историчари тврде да су илиротрачани били један од најмногобројнијих народа на свету, сигурно је да су морали говорити некаквим језиком, а нико нигде никада не нађе ни једног преосталог трага ни језику илирском, ни језику трачком. Нема их из једноставног разлога, јер језик тих илиротрачана био је српског односно словенског порекла.

* * *

Да се опет вратимо на Хрвате, после свих ових докумената о славној хиљадугодишњој српској прошлости. Цитирали смо већ све гадости, које нам приписаше, а да напоменемо још неке. Званична теза хрватске "науке" крајем деветнаестог века била је да су Срби похрваћени Матролози, Цинцари и Цигани. Још је интересантније тврђење похрваћеног чивутина **Хинка Хинковића**, који се је одрекао своје вере и који за Хрвате претставља једног од стубова модерног хрватског народа. Тај Хинко Хинковић доказује, да се је у историји изгубио траг дванаестом племену израиљевом и да су Срби потомци тог израиљског племена. Да напоменемо још, како су Срби бранећи се од тих глупости реагирали, тврдећи да би по тој Хинковићевој теорији и Исус Христос био Србин, јер он води порекло од тог израиљског племена.

* * *

Да наставимо да пратимо српске сеобе и тражимо историске трагове српске. Као што смо рекли други огранак српски зауставио се је између азовског и каспијског мора и ту основао државу Сербанију. Опет да видимо да ли се противи нашој теорији тврђење неких историчара да су то били према Херодоту Скита и Сармати, које ти историчари убрајају у иранце и у Монголе. **Бошковић** у својој познатој "*Историји Свеша*" каже: Херодот словенска племена између Дона и Дњепра зове другим именима, а Птоломеј их назива Антима, Венетима и Србима, као огранцима сарматског народа.

Рус **Иловајски** сматра и друга племена која су живела између Дона и Дњепра, а која су се називала *Јаџизи*, *Роксолани*, *Венети*, итд, да су то све били Срби. И чувени чешки историчар **Вацерови** тумачио је име Скита и Сармата именом Србин и он вели на латинском дословно: *Sarmathe Sirbi tum dicti*, а на другом месту *Sarmathe Zirbi popoli*. У вези оних правих иранских Скита историски је утврђено да су они у те сарматске земље провалили у 300 години пре Христа, а Херодот је живео на 450 пре Христа, па их није могао тамо наћи, него је Србе Скитима називао. **Прокопије** из Цезарије, који је живео пре 1400 година пише да су између каспијског и азовског мора живели Хуно-Сибири. Заиста је тачно да су Хуни потиснути и потучени од Ки-

неза продрли у те земље међу два мора, да су тамо освојили српске краљевине и да су натерали Србе да са њима заједно крену на Запад против Гота и Германа. Онај исти Прокопије говорећи о Хунима праоцима садањих Мађара, каже за њих Хуни, који се и Сибирима називају. А Грк **Кедрин** и фамозни **Анонимус** (Безимени) тврде да су "Сабири били истински Срби". **Јоан Томка Саски** тврди у својим "**Скијске Карџине**", да су у том простору живели разни народи, међу којима и Срби. Дакле у тој земљи од Кавказа до Дона била је земља Сербанија у коју су после хиљадугодишњег кретања настанили се Срби на путу из Индије. Ти Срби из Сербаније звали су се још и *Берђанима* и *Брђанима*. Њихов први старешина звао се је **ГОСПОДИН** и често је имао под собом по више стотина хиљада коњаника. Римскогрчки историчар **Сџрабон** каже дословно: У западној Азији живи Срби и Брђани, то јест Срби Брђани, који живе по планинама. **Облак**, цар Срба у доба кад је син краља Митридата Фарнак владао над Босфором око 70 година пре Христа по тврђењу Страбона, послао је том краљу Фарнаку двадесет хиљада коњаника, а **ГОСПОДИН** владар Брђана послао му је двеста хиљада коњаника. Страбон у оригиналу директо каже латински: *Sirbaces vel Srbaces* и каже *Spadines, Gospodines eorum rex*. Ти исти Срби налазе се на том простору и четири стотине година касније, кад их Хуни потераше са собом заједно на Запад у Европу. Интересантно је поменути овде, да је

покојни **владика Николај** у својим проповедима често цитирао српске походе на Запад са крвавим **Аџилом**, са Хунима и Аварима. Постоје још тамо и 600 година после Христа кад су их по историчару **Менегру** Авари готово уништили. О тим Србима пише грчки историчар савременик **Теофан**: Прве године владања цара Јустинијана (520 година по Христу) сто хиљада Хуна-Сабира под вођством удовице њиховог вође преселише Римљанима и тамо се настанише на балканском полуострву. Ово је једна група из последње четврте сеобе Срба из Азије у Европу. По **Шафарику** су Срби оставили у тим крајевима реку *Серџу*, која код Царицина утиче у Волгу, а осим тог у московској губернији и варошицу *Сербухов*. Та река и сад тече кроз земље донских Козака. На западној страни каспијског мора у дебренском крају има и данас предео, који се назива Сербанија, као што уз обалу азовског мора има град Берђанска, некад Брђанско.

А у вези са градом Берђанско интересантна је ова вест, коју пише **Сима Лукин Лазић** у својој књизи "**Срби у давнини**": Тамо и данас (1890. године) живи и обрађује своје имање Србин од Србина **Марко Ђурашковић**, који је тамо се населио са Цеклиња у Црној Гори ком је лично цар Александрар Трећи поклатио то имање. Са њим су била и његова браћа Крцун и Филип, овај последњи телохранитељ Краља Николе. На Ваведеније 1893, долазио је тај Марко у Загреб, састао се са мном дошавши у посету код

Стевана Никова Ђурашковића и он ми је потврдио те српске трагове код Берђанског.

* * *

Да се вратимо на ону српску групу, која се је кретала дуж китајских граница ка средњој Азији. Они су се зауставили у садањој Сибирији и о тим Србима сачувао се је помен само по њиховим владоцима, *Бану, Јанчи, Ранку и Цишану*, који су сви поменути у китајској хроници и који су много пута тукли Китајце. Та дворска хроника помиње и српског цара *Танчу* са његових пет синова, који по очевој смрти поделише државу и ослабише је. Они су владали у доба кинеског цара *Сју-Ан-Ди* и о њима пише онај кинески гувернер, чије смо речи цитирали на почетку књиге, кад се жали да доведе у опасност китајско царство. Половина народа била је тад под *Цараном* најстаријим сином Танчиним, а другом половином управљала су остала четири брата. По смрти Царановој зацарио се његов син *Царман*, под којим су Срби пали у ропство и велики део народа претопио се је у Китајце и Хуне и друге Монголе. О том цару Танчи пуне су казивања старе азијске легенде. О тим дотицајима Срба са Кинезима сведоче многе српске речи у китајском језику, као српско *мудри* китајски *мадри*, српско *књига* китајски *книг*, српско *слон* китајски *слон*, српски *Рај* китајски *рај*, итд. итд.

Ова српска грана која остави своје име Сирбирији, потоњој Сибирији бацила се је преко

Урала на азијскоевропској граници садање Русије и тим путем продужила ка Евриопи. Но осим ове групе било је и раније Срба у Европи, чак пре оних Срба, које помињу Грци и Римљани на Балтичком Мору.

Овом приликом да напоменемо по *С. Лукину Лазућу* следеће апсолутно тачно опажање: Сви у историји познати и највећи народи старог века доводе своје постање од легенди и бајки, Грке су створили њихови Богови на Олимпу, Римљани су постали од Ромула, кога је Вучица отхранила и таквих сличних легенди имате за све народе. Само ми Срби почињемо своју историју у седмом веку после Христа не интересујући се ни најмање што је било са нама пре тог датума, као да смо готови пали из облака. Међутим на основу цитата и тврђења стотина историчара свих народа Срби се на свом путу од Китаја ка Сирбирији и Европи задржаше у тим крајевима десетине векова, падајући у ропство хунско и китајско и ослобађајући се и полагаано стално помичући се на Запад. У тим борбама вековима преполовљен би српски народ. На том помицању ка Западу овој групи придружили су се и они Срби из Сербаније. Прешавши у Европу једни се населе у данашњој Русији око река Волге, Дона, Дњепра и Дњестра, а друга група у данашњој Пољској и Галицији. Ова друга група оснује тамо Белу Србију, која се још звала и Бојка а простирала се је на север до Висле, а на Запад до Карпата, на југ до Црног Мора. Један део тих Срба одвоји се и настани се

на хрбату Карпата, по том ти потоњи бише касније Хрвати. Они основаше између чешких земаља садањих и Карпата Белу Хрватску, али и даље задржаше српски језик и српске обичаје. Да поновимо да у доба живота Христова Плиније јасно утврђује Србе, као Птоломеј и то поименично "*Serboi*" око Дона и иза Дона, а **Шафарик** вели дословно: Велики народ српски за Татрама у земљама данашње Пољске и Русије. А стари историчар **Рајућ** каже: Населише се изнад Црног Мора у Сармацији Европској и наставаху у Великој Србији у суседству Хробата. По тим Србима римски писци називали су ту земљу *Понтийска Албанија*. Бео, латински се каже *Albus* и Бела Гора код латинских писаца назива се Албанија. И данас се сви северни сарматски Срби зову Бели (Белоруси). Да су то праоци нас садањих Срба сведочи и грчки историчар **Халкокондилас**, који вели: Трибали, то јест Срби Илирски дошли су у ове крајеве из оне земље што лежи иза Дунава на крају Европе, која се зове Сармација (данашња Русија). Поново **Шафарик** у свом делу "*Србове в Руску*" вели: То су остаци оног огранка српског, који се је иселио у Илирик. На страни 111 овог дела вели да се у познатом литавском летопису писаном на белоруском наречју често пута понављају речи српсках и српштина. У источној Галицији и данас живи снажно малоруско племе, које себе зове *Бојки*, исто тако како су себе називали Срби у Белој Србији. **Валџазар Богишић** пише: Когод позна малоруски народ доћи

ће до уверења, да су Малоруси у многим најсличнији Србима. У тај народ спадају и славни донски и запорошки Козаци, за које руски историчар **Вељџман** тврди да су постали од Срба. За пуну тачност тих тврђења најбоље је да цитирамо овде украјински и српски текст једне те исте песме, која се пева и у Украјини и у Србији:

ДЕВОЈКА РУЖИЦИ

Ој моја водо студена
и моја ружо румена,
што си ми рано процвала
немам те коме тргати
у мене мајке не има
сеја се моја удала,
брат ми је отшо у војску
драги ми је отшо у војску
драги је сада далеко
преко три горе зелене.

ДЈЕВЦИКА ДО РОЖИ

Ој моја водо студенаја
и моја розе румјанаја
цого си ти тек рано процвила
немају кому ја вијахнути
Та њенки в мења немају
сестра сја моја видала
братчик у војску писуо
миленкиј мој је далеко
за трома горами зеленими
за трома водами студеними

Цар *Порфи́роґеней* тврди то исто и вели да међу народима који плаћају данак кијевском цару живе и *Serboi*.

* * *

Онај трећи српски огранак отиснуо се је још даље на запад и север дуж балтичког мора и реке Лабе и ту су основали Балтичку Србију која је допирала до данашње Данске. Четврти огранак запоседне чешке и немачке садање земље и тамо оснују Велику Србију. Из тих времена долазе први ратни сукоби Срба са *Германима*, које Срби назваше *Немцима*. Тај српски огранак у сталним борбама опкољен са свих страна германским морем ишчезао је готово потпуно осим малог дела у Саксонској, то су у Лужици Лулички Срби, који су и до данашњег дана очували и свој језик и своје име и који су сад у оквиру источне комунистичке Немачке признати као аутономна земља. Пре асимилације Срби су још живели у Пруској, у Хановеру, Мекленбург Свирину и Бранденбургу (Бранибору). Хрват *Рачки* пише да су у тим земљама пре Немаца наставали *Љуџићи*, *Рајшари*, *Морачани*, а међу Салом и Бодром са обе стране реке Лабе живјаху полапски Србљи. Интересантно је да и Маретић и Рачки, оба Хрвати, помињу у тим северним земљама Србе *Рује*, *Рујанце*, који се под немачким притиском иселише у Маћедонију, а које цар Јустинијан пребацио касније у Малу Азију где су се потурчили. Ови Срби Рујанци били су нај-

угледније племе српско и сви балтичкополапски народи долазили су у њихов град *Аркону* где је био чувени храм бога *Световида*. За те Рујанце *Хелмхолд* тврди да су имали свог цара, своје богате и утврђене градове, а вели да су најмоћнији огранак народа Љутића. *Гилфердинг* вели: И немачки кроничари називају те Србе Љутиће храбрим и жестоким. За те најсрпскије Србе Љутиће и Бодриће вели *Шафарик*: Вера полапских Срба, Љутића и Бодрића заудара литавштином више него икојих других Словена. Па опет наставља *Шафарик*: Главни полапски словенски народи били су Србове, Љутиће и Бодриће. Али има још старији историски аутентичан докуменат о тим прастарим Србима на Балтику, старих петнаест стотина година. Римскогалски писац *Vibius Sekvester* каже да су се још у његово доба сви полапски Словени називали именом *Sebetii Servetii*. А цитирали смо баварског летописца у кроници сачуваној у Минхену, који каже: Срби су тако велико царство да су од њих постали сви словенски народи.

Да опет говори Хрват *Рачки* и Хрват *Маретић* који пишу: Словенско име постало је тек у шестом веку по Христу, већ пре две хиљаде година налазе Римљани и Грци на балтичком мору народ Венета или Срба. У свом делу награђеном од Српског Ученог Друштва српски историчар *М. Милојевић* каже: Група Срба која је од китајске империје преко Сибира дошла у Европу настанила се у садањој Немачкој, Француској, Холандији, а из Холандије један део пре-

шао је у Енглеску и ишчезао тамо у англосаском народу, оставивши иза себе стотине имена градова, река и села, која показују чисто српско језичко порекло. Том историчару не верују Хрвати и српски непријатељи, али руски историчар *Гилфердинџ* вели дословно: Нема сумње да енглески Велети, Венеди имају везе са Венедима у Холандији, који се неким случајем пребацише у Енглеску пише и историчар *Рајих* и каже: Један део Срба завојшти са својом флотом на Енглеску, али изгубише битку и свог краља *Раска*, који би ухваћен и ослепљен. Затим о тим најзападнијим Србима да цитирамо опет Руса *Гилфердинџа* који каже: Још 736 године по Христу било је мноштво *Сѣодарјана* или *ити Срба* на обалама Фурде у Хесену и у Баварској око Нирнберга и Бамберга. А Хрват *Рачки* каже да су најзападнији Словени Раднички Србљи у Тирингији. Да су Срби живели у Шведској показује и тамо маса имена српског порекла, а још више факат да је званична титула шведског краља у то време била краљ шведски, норвешки и венетски.

Дакле по изворима немачким и руским *Хелнхолд* и *Гилфердинџ*, Срби у Балтичкој Србији имали су своје царство и свог цара и то пре три хиљаде година. И док се нама садањим Србима ругају Хрвати и жалосни Југословени што тежимо ка Великој Србији славни *Шафарик* пише: Многи докази нагоне нас да корен илирских Срба тражимо северно од Татре близу Лета и Литванаца у прадавној **ВЕЛИКОЈ СРБИЈИ**

(*Serbani Spisi* I 43). Па да цитирамо католичког бискупа *Дубрави*, који каже: Срби освојише Горњу и Доњу Лужицу и узеше име Лужичани. А немачки славни историчар *Криџер* каже: Сороби Срби у кнежевини *Анхалт*, као и у липским покрајинама, Липа-Липска-*Leipzig* воде порекло од Соравија. Да цитирамо славног *Рајиха* о тешким ратовима које водише ти најсевернији и најзападнији Срби: Њихове главне борбе биле су са Саксонцима, у првом рату силно потукоше саксонског владара и убише му 53.000 људи. У другом рату до ногу потукоше према данским кроникама саксонце и Данце, убише данског краља, а саксонски се спасе бекством. Славни српски војсковођа био је *Звејсдограџ*, а за њим *Беослав*, који је ратовао са многим франачким, данас Француским племенима и убијен је у боју, осветио га је његов брат *Дерван* који је разбио француску војску и освојио и опљачкао Тирингију и Саксонију. Ти Сороби су много и са променљивом срећом ратовали и са славним германскофраначким царем *Карлом Великим*, само у једној битци погинуло је 32.000 Франака. У идућој бици са данским краљем изгубише грдно Срби и изгубише свог краља *Драшка*. Али после Драшкове смрти Бодрићи потукаше Данце код реке Албе и разбише војску данског краља Сирагда близу Финске. По трећи пут потукоше Данце у Јитланду и овладаше тим крајем. После смрти цара Карла Великог много пута тукоше царске франачке војске, окренувши се на север опустошише и

Финску. Саставише флоту од 1500 јединица и опљачкаше источни Зеланд, па кренуше на Холандију, али им бура уништи целу флоту. Хрват *Марейић* каже, кад се је отац Карла Великог, Пипин Мали, спремао да удари на Саксонце, да су му српске војсковође довеле у помоћ сто хиљада војника. А све светске историје пишу као о знаменитом историјском догађају, о франачком царском сабору који се је одржао 823 године у Франкфурту на Мајни на ком су учествовали и франачки савезници, које кроника сачувана набраја: Бодриће, Љутиће, Срби, Моравци, Браничевци. А ево вам српских имена у том балтичком крају Немачке, Стетин седиште српског бога *Триглава*, град Љубица-Либек, Гданск (Данзиг), Рарог, Стариград, Камен, Кладно, све како их набраја руски историчар *Гилфердинџ*. А ево што каже о том времену немачки историчар *Хелмхолд* на 2. страни своје 3. књиге: У балтичкој *Поморској* (Померанија) постојао је српски град *Рейри*, који је био храм српског бога гостопримства, бога Радгоста, чији је кип био од злата, а постоље о скерлета...

Још у та времена међу тим Србима у Немачкој и на Балтику избише до сад сачуване српске свађе, завист и међусобни спорови, који су нас увек са највиших висина у понор и пропаст бацали кроз све хиљаде година наше историје. Једни Срби помагаху Франке, а други Саксонце и Данце, а кад су 772. по Христу Срби Бодрићи ратовали заједно са Карлом Великим против Саксонаца, Срби Љутићи провалише у бодри-

ћке земље и опленише их. Зато Карло Велики 789. године са својом војском и са војском Срба Бодрића које је водио кнез *Вучан* пређе преко Лабе у земљу Љутића палећи и пустошећи и присили великог војводу Љутића на покорност, а Бодрићи са Вучаном остадоше Карлови савезници, док у једном боју Саксонци убише кнеза Вучана, после ког дође за кнеза *Драшко*, а затим кнез *Славомир*, који сви остадоше верни франачком цару. Године 808. Љутићи склоне краља данског да са њима заједно уради на земљу Бодрића, и успе им да попале њихову земљу. Но 812 Карло им врати зајам заједно са Бодрићима и покори их. У тим страшним борбама обе српске гране искрвише се и истрошише се. 30 година касније, 840. године сложише се и Љутиће и Бодриће и заједно ударише на краља *Лудовика* и нанеше му тешке ударе. Лудовика наследи Лудовик Немац, страшан непријатељ Срба, који крене 844. на Бодриће, који су се одметнули од франачке државе. У борби тешкој погине бодрићки краљ *Госџомишаљ*, али Бодрићи наставе борбу која је трајала све до 927. године кад франачки цар *Хенрик* продре у земље Љутића и Бодрића и покори их, али три године касније плане општи устанак тих Срба и би та буна крваво угушена. Како 937. дође до борбе међу немачким кнежевима Срби се опет дигоше на оружје и продреше у Саксонију палећи и убијајући немилице. Врховни војвода Саксонски *Геро* смртни непријатељ Срба смисли на превару и позове на вечеру и преговоре

тридесет главних српских војвода и пошто су се изопијали, све их поубија осим једног који успе да побегне. Тада почне очајна борба до истребљења, али Срби издајом кнеза *Туђомира* изгубе свој главни град *Бранибор* (сад *Бранденбург*) и бише покорени за неколико година, но опет се дигоше на оружје 955. и продреше у Саксонију убијајући на исти начин, како је и Геро убијао. *Видекинг* пише, да бише коначно срушени, али само помоћу Срба Рујанаца, који су се придружили Саксонцима. Борба се настављала и даље немилосрдно. Бодриће под својим војводом *Месџивојем* спалиће Хамбург и поубијаше му народ. Отон III цар Немачки 1000. године по Христу још је крваво ратовао са тим српским племенима. Борба се продужавала још два века све до краја 12. столећа. У тој борби не само словенске него још више немачке кронике помињу славне српске војводе, бодрићког *Раџибора* славног *Гочалка*, затим кнеза *Прибиџњева*, *Будивоја*, *Владимира*, *Светойука* и *Кнуџа*, *Прибислава*, *Никлоџа* и *Јаромира*. Народ изгубе, германска колонизација учинила је своје, и почетком тринаестог века на рушевинама српских држава ничу германске краљевине и кнежевине, а српски људи претварају се у Немце, да својом крвљу проносе немачку славу и да за историју и сећање остане само мало остро-во лужичких Срба, као успомена на дане старе славе.

* * *

Баш на случају лужичких Срба може се бриљантно доказати теза да су не само Срби у северној Немачкој истоветни са балканским Србима, него да су се и сви Словени у прво време називали Србима, те коначно да је име Вендај Венета и Винда, које употребљавају у старом веку грчки и римски историчари, да је то име које кроз цео средњи век Србима дају немачки и британски историчари, да је то име и сад у Немачкој идентично за српско име и да они називају лужичке Србе некад *Lausitzer Serben*, а некад *Lausitzer Venden*. Ова северна српска грана како рекосмо, сачувала се је само у Лужици међу тамошњим Србима, којих сад има око три стотине хиљада. Док их Немци зову Лужичанима или Вендима, они себе сами никад тако не зову. У Горњој Лужици веле за себе "*sim Serb*" – Србин сам, а у Доњој Лужици кажу: "*som serpski*" – ја сам српски. Никад они не кажу, рецимо за девојку да је Лужичана, него веле *rjana Serbivka* – млада Српкиња и *serbska holic* – српска девојка. И сад је национална химна овог остатка следећа:

Hisce Serbstvo nezhubjene –
још српство није пропало...

О тим, српским остацима интересантно је да објавимо што је писао пре 70 година тад највећи немачки лист *Leipziger Tagblatt*: Српство некад тако јако раширено у Немачкој личи на старца

који умире. Око њега је све постало немачко, само поља и реке, вароши и села носе још драга му имена. Смрћу последњег свог кнеза *Прибислава* изгубили су слободу 1134. У петнаестом веку све су вароши већ биле потпуно немачке, а села су понемчена у 18. веку, кад су отворене по њима немачке школе. Тако настаје један добар народ који нам је био гост хиљаду и по година. Хоћемо да приметимо, да нисмо били гости њихови, јер на две хиљаде година пре њих Срби су дошли у те земље. А о том ево још једног великог и важног историског доказа: у седмом веку после Христа дакле пре 14 стотина година живео је франачки писац *Фредегар* чија су се дела сачувала. Као што је познато Чехословаци доводе своје политичко прво постојање од Краља *Сама* или *Самка* или *Свевлада*, који је у седмом веку основао моравско царство. Међутим, писац *Фредегар*, савременик *Самков* назива *Самка* српским краљем, његов народ за њега народ *Surbiorum* и он пише у својој хроници да се је сродник *Самков* кнез лужичких Срба *Дерван* одвојио од франачког краља и прешао на страну *Свевлада*. Први пут о имену *Чех*, како каже и њихов највећи историчар *Палацки* чује се тек двесто година касније кад су се политички организовали као самостална нација и тек онда се може звати њихово моравско царство које је у деветом веку створио њихов владар *Светопук*.

* * *

Ваља поменути још неке разлоге осим војничких и осим ратног искрвављења, који су донели пропаст балтичким Србима. Један од главних разлога је позната српска наивност и болећивост. Њихови кнезови још од деветог века допуштали су жидовима и Немцима насељавање и трговину у њиховим варошима и примали немачке витезове на своје дворове, а ови су елементи били касније најважнији за асимилацију. Још је један моменат био тежак и многи ће се зачудити ако кажемо да је и хришћанство било један од главних чиниоца, који је уништио српски народ на Балтику. Срби су више од свих других племена словенских, који су се од њих одвојили, били одани својој прастарој вери и свом Богу *Световиду*. И то је један од доказа да су балтички Срби и балкански Срби истог порекла, јер су и на Балкану Срби од свих новоформираних словенских народа остајали највернији својој вери боговима и крваво се одупирали хришћанству. Доказ те отпорности је и факат да су им, јединим међу Словенима хришћански проповедници и апостоли оставили да и у хришћанству сачувају своје богове заштитнике кућњег прага, допустивши им да изаберу хришћанске свеце у ту сврху, од чег датира постанак наше дивне *Крсне Славе*. Док су Срби још на Балтику остајали верни старој вери, сви околни, народи и Немци и Данци, па и словенске гране *Чеха* и *Пољака* примили су били

хришћанство и онда су сви ти народи заједно водили чисто крсташки рат против српских "незнабожаца". А од тих незнабожаца постали су сви ти народи после тако моћни и важни у светској историји. Кад је **Сима Лукин Лазић** према другим српским историчарима објавио тврђење да су Пруси, кичма и срж немачког народа, пореклом Срби, онда га је хрватска штампа извргла тешком руглу и нападајима. Цитираћемо овде одговор Симе Лукина Лазића, да се види колико је имао озбиљне историске подлоге за своја тврђења.

* * *

Пише дакле **Сима Лукин Лазић**, један од најспособнијих и најватренијих полемичара са хрватским србождерима у прошлом, 19. веку: Ја сам написао да су последњи балтички Срби, под именом *Пруси* или *Праизи* понемчени тек пре неколико стотина година. Цитирао је Лазић и чланак који преносимо из *Leipziger Tagblatta* и чији је оригинални наслов "**Пропаст Српства у Пруској**". Хрватски публицисти и историчари одговорише, да су стари Пруси летског порекла и да права етнографија не познаје никакве њихове везе са Србима. Одговара **Лазић**: Ничим није побијено моје тврђење казивањем да су стари Пруси летског порекла и литванске крви. Ја ћу да побијам *Обзор* са писањем другог једног Хрвата историчара **Маретића**, који дословно каже: Когод пореди литавски језик са

старословенским језицима опазиће невероватну сличност, да су лингвисти тврдо уверени да је у прастаро време постојао заједнички језик литавскословенски. А да му цитирам и историчара **Шафарика** који вели, да многи писци ова народа сматрају да су једног рода. Па наставља Шафарик: Пре свега вера полапских Срба, Љутића и Бодрића много више заудара литавштином од свих осталих Словена. Па му тај исти Шафарик, вели даље: Српске речи које се налазе у језику старолитавском доказују да су балкански Срби пре свог иселења живели међу Литавцима. Шафарик за тим цитира те речи у старопруском: *dubus*-дубок, *kalmas*-кланац, *grizas*-гриза, *tek*-тек, *kosa*-коса, *zēna*-жена, *galva*-глава, *ljudi*-људи, *vencaju*-венчавати, *dausa*-душа, *kucus*-куцати, *razbojus*-разбој (за ткање), *krause*-крушке, *korva*-крава, *pihle*-пиле, итд. итд. Тај исти Шафарик тврди да су Пруси, раније Боруи, чисти Словени. Па наставља опет **Шафарик**: Заиста раније становање илирских Срба морамо тражити иза Татре заједно са Литванцима. Па онда нек *Обзор* прочита најугледније српске писце, који разне цитате у старим српским народним песмама о граду Леђану и о Краљу од Леђана тумаче, као Литву и краља од Литве. А и католички поп **Андрија Качић Миошић**, славни песник наше старине певајући о словинској дедовини дословно:

Њиова је дидовина српска земља и Русија...
У истину још старија Татарија и Прусија...

Па кад су Хрвати том Качићу подигли два споменика, наставља *Лазих*, било би право да верују оно, што он пише и пева. Па нека *Обзор* простудира и чешког писца *Адолфа Чернија*, који каже да су лужички Срби наставили целу Саксонску и Пруску. И нек има респекта *Обзор* према светском историчару *Сѣрабону*, који иде још даље, па каже: да је некад постојало једно српско племе, Пруси, које је живело у прастаро доба на сада грчком острву Криту, Крети. И онда завршује *Лазих*: Нек *Обзор* слуша Немце и њиховог садањег канцелара грофа *Кајривија*, о ком цела немачка штампа пише, да је пореклом Србин и нек послуша претходног тог грофа Капривија, још много славнијег од њега железног канцелара кнеза *Оџона Бизмарка*, који је често причао о свом дневнику забележио да његова баба није знала ниједне немачке речи, већ само сорабски, српски. Па нек узме шефа немачке науке у 17. веку *Лајбница*, који је сам утврдио да су те крајеве наставали Срби и који је рекао руском цару Петру Великом у Торгави: Наше је порекло исто, оба смо Словени. За *Лајбница* каже ректор Српске Велике Школе *Нешић*: Он је чедо јуначког српског народа, чији је један део пре дванаест стотина година оставио те крајеве и доселио на Балкан.

* * *

За садање прилике и времена, за садању тешку и жалосну српску ситуацију желимо на

завршетку овог поглавља опет да дословно објавимо поруку, коју у својој књизи "*Срби у давнини*" *Сима Лазих* упућује савременим Србима. То је било године 1894. пре равних шездесет и седам година. Каже *Лазих*: И данас се витла над главом Србиновом иста она авет, која је дошла главе и прастаром Српству. Треба нам братске слоге, воље челичне, снаге истрајне и вештине ненадмашне, ако хоћемо да живимо као народ. А Бог нас је тако дивно створио да можемо живети и као појединци и као народ и боље и дуже него ли ико. И веруј ми Србине и не сумњај нимало: **ЖИВЕЋЕШ У ПРКОС СВИМ ЗЛОТВОРИМА И ЖИВЕЋЕШ ДОКЛЕ ХОЋЕШ, АКО ЛИ САМО ХОЋЕШ.**

Куд лепшег савета за оне, који се сами одричу српског имена и српске прошлости у нашим данима. Куд теже опомене, оним који се прогласише југословенима, заборављајући славну прошлост и славно име српско. Куд већег подстрека нама, што остадосмо верни српској старини спремни да је бранимо док потоњи од нас остане на свету.

* * *

Да говоримо коначно о оној грани прастарог српског стабла, која се је раширила ка Југу по прилици пре три хиљаде година, населивши данашњу Аустрију, Крањску, Хрватску и Словенију, Угарску, основавши тамо Панонску Србију. И од оних Срба у Бојци издвоји се једно

племе, које се је називало Спори или Анти и прошавши између Прута и Карпата настане се у потоњој римској Дачији. Притиснути касније римским легијама они се пребаце преко Дунава, освојивши од Грка целу Мизију. У ту Панонску Србију или Панонију спадао је Срем, Словенија, Хрватска до Сиска, Подравина, западна Угарска преко Блатног Језера до Коморана, а на југ до Титела у Бачкој. Панонија се делила на горњу и доњу, а римска потоња Дакија састојала се од земаља са леве стране Тисе па до Црног Мора, то јест Ердеља, оба Баната, јужне Угарске и данашње Румуније. Низија се је простирала на југ од Дунава до Црног Мора и до планине Балкана, то је данашња Бугарска, Добруча и данашња Србија. Источно сад бугарска, Мизија, звала се је Доња Мизија, западна страна, садања Србија од Римљана је називана Горња Мизија или Трибалија. Да Срби нису у овим крајевима нови досељеници из оних сеоба у шестом и седмом веку по Христу, већ да су тамо дошли давно пре Христово рођења слажу се сви светски историчари, а уважени **Св. Бошковић** у својој историји света то рекапитулира са речима: По старини времена долазе на прво место Срби или Анти и још неке словенске гране, које су од памтивека становале у просторима доњег Дунава пре рођества Христовога и Словени се у овим земљама морају сматрати старинци. Тек у трећем веку по Христу населио је у тим крајевима римски цар *Трајан* своје легионаре ветеране, који су се измешали са Србима, од те мешавине настао је

садањи румуњски народ. Хрватски историчар каноник **Рачки** каже: Северно од Дунава у некадањој Дакији обитаваху Словени и помињу се Бодрићи, Северани и Милћани, по овим Србима Себеранима добио је име и румунски град Турн Северин. Други хрватски историчар Маретић доказује да су у Румунији становала српска племена по именима румуњских села и градова, који се зову Драгашани, Радован, Градиште, Станишевици, Сокола... Ти Срби у Дакији су имали снажну државу, кад се још уопште није знало за постојање речи и имена Словени.

На пет стотина година после Христа, моћни Бајан кан аварски позва Србе у Дакији, да му се покоре. Забележено је у кроникама да је кнез дачких Срба *Доброша* или *Добрени* одговорио Аварима овако: Није се нико родио, нити га сунце греје, ко би нас могао покорити. Ми смо навикли заповедати другим народима, а не други нама. И ово је наш завет док на свету буде мача и рата. Ово пише грчки кроничар **Менандар** савременик *Доброшин*. Бајан одустаде од надирања у том правцу и тек касније ти дачки Срби падоше у борби са племенима монголског порекла, то јест уралско-пудским Блгарима. Потребно је тачно разликовати ове старе аутентичне Блгаре од Блгара, који су српскоантског, то јест словенског порекла. По историји **Милојевићеве** први сукоби старих Бугара са драчким Србима били су у Малој Влашкој, то јест у садањем Банату. Срби из Дакије намноживши се ширили су се по целом Балкану и далеко на За-

пад ка Јадрану, а гдегод су долазили од Мизије до Далмације затицали су стара српска племена која су у те крајеве дошла давно пре Александра Великог. Кад су Блгари надрли, били су велики ратници и немилосрдни борци, успело им је да покоре нека српска племена и у Дакији и у Мизији, потоњој Србији. Од ових аутентичних бугарских освајача турскомонголског порекла и који су се још звали *Гаџаузи* треба разликовати Блгаре српскоантског словенског порекла, који су у шестом веку продрли у земље грчко-византинског царства пише хрватски историчар *Маретић*, који дословно наставља: Није немогуће да се једно племе ових Бугара словенског порекла и само називало Србима. Како се сад говори да је прадомовина старог старословенског и нашег црквеног језика Бугарска, потребно је утврдити да је тај језик настао у јужној Македонији око Солуна и да је био језик српски. У том крају наставала су многа словенска племена, која како каже историчар *Срећковић* и по језику и по обичајима и по оделу одају најочитије доказе свог српског порекла. Важно је напоменути да су разлике између македонског и српскопанонског наречја словенског пуно мање од разлика између македонског и бугарског наречја. Прави Бугари Гаџаузи или црни Бугари имали су језик турског порекла и из њега никако није могао настати старословенски језик. И данданашњи у центру Бугарске има потомака стрих монголских Бугара који не владају словенскобугарским језиком. Још у деветом ве-

ку, тврди угледни историчар *Сћ. Новаковић*, јасно се разликују словенски и турански Бугари. То исто потврђује и руски историчар *Соколов*, који тврди да су се турански Бугари сматрали као засебан народ у деветом веку и после покрштавања.

Историчар наставља: Бугари су напали Тимочане, Кучане, Браничевце и Бодриће са једне и са друге стране Дунава (у Дакији и у Мизији). А историчар *Ејинхард* каже, да су са Србима Бодрићанима сродни Браничевци са главним градом Браничевом. А хрватски историчар *Тадија Смичклас* каже да су на двор франачког цара Карла Великог дошли заједно са бугарским посланицима и "посланици Тимочана и Браничеваца, двају српских племена". Ти Срби Тимочани живели су као што живе и данас са обе стране реке Тимока у источној Србији и западној Бугарској. А у округу пожаревачком и данданас постоји Браничево где је некад био град Срба Браничеваца. Садањи бугарски народ словенског језика и претежно словенске крви настао је од мешања бугарске мањине са већином српском у земљама у које су Бугари упали. И потребно је нагласити да ти Бугари нису свугде поробили српске староседеоце, него су се са њима пријатељски сјединили у заједничкој одбрани против Византије, попримивши њихов језик, културу и обичаје, а сачувавши своје бугарско име. У најстарија доба те словенскосрпскобугарске заједнице бугарски владари носе чисто српска имена *Борисав*, *Војин*, *Драгомир*,

Радомир итд, итд. Ови стари Бугари турански тај процес посрбљења, или како касније историчари кажу пословењења проживљавали су четири века од 500. до 900. по Христу, док се не претопише, али су истодобно цело то време живели и у најбољим односима и са Србима у Рашкој, у садањој Србији. Први сукоб између већ формираног бугарског народа и Срба настаје по историји цара грчког **Порфиорогенета** у деветом веку. Цар Порфиорогенет каже дословно: Срби и Бугари живели су сложено, све док у доба српског краља *Власимира* не зарати на Србе *Пресјам* краљ бугарски са намером да их покори. Историчар руски **Гилфердинг** каже такође да је то био почетак српскобугарских сукоба, који су трајали вековима и да је овај први напад српски краљ *Власимир* са успехом одбио, након три године крвавих борби. И Француз **Leon Rousset** пише 1882. године "да су Срби и Бугари гране истоветног старог српског народа". Ти први ратови српскобугарски, како рекосмо почињу након четири стотине година мирног и братског суседства, које је трајало све дотле док се осећало српско порекло и српски утицај над народом у формирању бугарским. Још у десетом веку велики део Бугара српског порекла ратовао је са аутентичним Бугарима, па и прослављени оснивач првог бугарског царства *Шишман Мокра* није никад био Бугарин, ни он ни син му цар *Давид*, него чисти Срби. Шишман је био кнез српског племена Брсјака и завојштио је на *Пейра*, сина правог бугарског цара

Симеуна, отео му већу половину царевине и назвао се царем Бугара, само зато, да би тим предобрио и источни део царевине преостао у бугарским рукама. Тако из сличних разлога и српски цар Душан пуно касније назива се царем и Грка и Бугара. О народу Шишманове државе, царевине бугарске пише академик **Љ. Ковачевић**: Већи део Шишманових земаља био је насељен Србима; Сремци, Морачани, Браничевци, Бардарци и Подринци имали су у њој угледно место и самосталност под својим кнежевима. А и онај други "бугарски" цар *Самуило* био је син Шишманов и рођени брат *Давидов*, а своју кћер је удао за српског Краља *Владимира Светиога*. Из тог доба постоји сачувана чувена кроника попа *Дукљанина*, који је живео пре хиљаду година. Кроника попа Дукљанина каже да је Самуило са Краљем Владимиром делио царство, а Рус **Гилфердинг** тврди да немамо никаквог разлога да сумњамо у истинитост тих изјава у Дукљаниновом летопису. Гилфердинг каже да је српски краљ Владимир владао и Далмацијом и Албанијом. Гилфердинг је познат као прајатељ бугарски и он овде говори о Самуиловом бугарском царству, иако је историска истина да је право бугарско царство које је основао турански бугарски вођ *Асџарух* у то доба било покорено од Византије и да је Шишманов син Самуило понео само титулу цара бугарског и примењивао је само над српским земљама. Вели тај исти Гилфердинг, да живот старе Бугарске пређе са Дунава и Црног Мора у поља

Маћедоније и горе Албаније и ишао је до Срема, који је такође био саставни део Самуилове државе. Дакле то тобожње бугарско царство постојало је само у чистим српским и онда и сада српским земљама а под царем Србином и српским Сином Стефаном Самуилом сином Србина Шишмана Мокре. А да цара Самуила Србина од Србина нису прави Бугари никад сматрали Бугарином то нам, хвала Богу, казује највећи србождер, хрватски историчар *Тадија Смић-клас*, који каже у *Пов. Хрватџа* страна 236 следеће: Важно је забележити летопис и изјаву бугарског принца *Пенча*, писано године 924. у којој Пенчо каже: У времену кад је владао **ПРОКЛЕТИ** цар Стеван Самуел у земљи бугарској и других земљах, ја Пенчо биљежих и писах на успомену наших потомака. Да је Самуило био Бугарин не би га бугарски аутентични принц, који је живео у исто доба у свом летопису називао проклетим.

О српском карактеру Самуилове државе и о његовом Српству пише и историчар *Куројан-лаиџа* и цитирамо дословно по Срећковићу: Када права Булгарија паде у грчко ропство један од четири Шишманова сина, Самуило, прогласи се царем и прогласи општи устанак свих оних који су били незадовољни са грчком царевином, у првом реду устанак српских вазалних кнежева Маћедоније и Србије. Кад се Самуило 995. прогласи императором, побунише се и српска племена око Струме и у Грчкој Језерци и Милинци. Кроника цитира следеће српске кнежеве, који

су пристали уз Самуила: *Драгомуз* кнез Воде-не, *Драгаиш* кнез Србије, *Николица* кнез Београда. И у другој буни против Византије 1073. године против грчког цара Василија устаће као главни бунтовник српски кнез *Ђурађ Војитијех*. О том пише грчки историчар *Mihael Glykas*: Због неваљалог управљања грчког цара устану српске земље, Маћедонија, Струма и Повардарје. Устанак је био чисто српска ствар, то су устали Срби које други називаху Бугарима. И кад су се сутанци дигли на грчког цара, почињу и први почеци српске историје онакви, какве је предавао наш сакати школски систем у Југославији. Кронике савремене кажу да ти побуњеници позваше да им се стави на чело Бодина, српског краљевића, сина српског краља Михаила унука краљ Војислава. Краљ Михаило прими понуду, прекину пријатељство са грцима и посла устаницима у помоћ сина Бодина са три стотине одабраних витезова. У Призрену су сачекали Бодина властела и племићи јужних српских земаља и прогласе га за цара и ту се почне окупљати војска српска. Ка Призрену је већ надирао најчувенији војсковођа грчког цара *Дамјан Далесен*. По историјским изворима код Призрена се приметне очајна битка у којој грчка војска буде посве потучена. Према белешци историчара *Кедрина* има још један доказ да је цар Самуило био Србин, а не Бугарин. Кедрин на-име тврди да је цар Самуило славио славу. Дакле кад је Самуилова царевина од Византије срушена 1020. године, то није била уништена

бугарска царевина, која је подјармљена још 971, него српска царевина цара Самуила. Та царевина је основала у Охриду архиепископију српску, коју су Византинци називали бугарском, јер нису јасно распознавали етнографске разлике Срба и Бугара, за њих варвара и једних и других.

Потребно је да погледамо српски утицај и ширење и у панонској Србији, јер је то интересно и са становишта Хрвата, чија земља спада у Панонију, а о којима не видесмо и не чусмо никаквог трага међу Србима Дачије и Мизије. Како смо рекли Панонија обухватала Срем, Славонију, Хрватску до Сиска, Међумурје, Барању, западну Угарску. **Маретић** каже да се је Панонија називала и Морава, а то каже Хрват Маретић, па вели да се је звала Горња Морава за разлику од доње Мораве у Србији. Мађарски историчар **др Сеникларај** вели да су се око 650. године по Христу населила словенска племена дуж Тисе, Саве, Дунава и Драве, а Хрват **Рачки** каже, да су то били Срби и Хрвати из Беле Србије и Беле Хрватске. Историчари кажу да су дошљаци протерали Аваре и да су се настанили у Панонији и Далмацији. У Панонији остадоше само Срби, док се Хрвати спустише ка Далмацији, где створише свој народни центар. **Маретић** сам признаје да под посавску Хрватску, прву хрватску државу, нису опште припадале земље међу Дравом, Савом и Дунавом, које су биле српске. Ти нови српски досељеници затекоше тамо Србе старинце од оних о чијем смо досељењу говорили у десетом веку пре Христа.

Да су тамо Срби били старинци доказује опет непријатељ српски грчки цар **Константијин Порфирогенет**, који вели дословно у свом летопису: Пре неголи су Авари освојили Панонију у њој живљаху словенски народи у пределима око Дунава, Драве и Саве, који су се називали Бели Срби, а њихова земља Бела Србија. Константин наставља да су Срби били тад посели и доњу Панонију или Славонију, која је добила име Славонија Српска. **Гаврило Вишковић** у свом великом делу о историји краљевских шајкаша на 710 страница Гласника Српског Ученог Друштва цитира 4300 историских података, већином мађарских, да су Угарску наставали Срби давно пре доласка Мађара. По тим изворима око 600 године по Христу наставаху Срби пределе, који су се касније назвали Срем, Банат и Бачка, а још сто година пре њих су тамо стигли полапски Срби који су се под немачким притиском повлачили у Панонију. Ови панонски Срби Бодриће прародитељи су данашњих бачванских и банатских Срба, јер Срби који су под Чарнојевићем хиљаду година касније дошли у те земље, дошли су у српске земље од старина. Каже о том историчар **Николајевић**: Ови људи ратници морали су бити из витешког племена Бодрића које је најдаље и на запад и на југ пронело славу српског оружја и упадали су чак у срце Византије. А историчар **И. Ивановић** каже: По Шафарику и Бидингену Бодрићи су становали у Бачкој, од њих је постао град Бодрић, који су касније Мађари претворили у Бодрог. И

после стотина година мађарске владавине деведесет процената имена река и места у Бачкој је чисто српског порекла. Историја казује да су у овим крајевима постојале привремене царевине Авара и Хуна, које су састављене само од војничких јединица наметале своју власт Србима и кретали их као саставни део своје војске и на Рим и на Солун и на Цариград.

У исто време крајем шестог века ови Срби из Паноније крећу се ка Западу и Алпама и поседоше Корушку, Штајерску, Крањску и Истру и Фурланију, па одоше чак до извора реке Драве у Тирољу. О њима пише хрватски историчар **Рачки**: То су земље, које су се некад звале Норик, где данас живе Словенци, који су се тад звали Србима. Њих су и овде Немци називали Вендима, како смо раније утврдили да су свугде поступали Немци. Ови Срби продрли су и у Приморје и Далмацију, па је **Паја Грђур** писао посланицу надбискупу у Солуну у којој дословно пише: Врло сам жалостан и брижан због Венда који вас страшно угрожавају, жалостан сам јер делим вашу тугу, брижан сам, јер су већ кроз Истру почели продирати у Италију. О тим Словенима Србима пише Рус **Гилфердинг** у 450 по Христу словенска се племена први пут јављају као моћни народи на северној обали Дунава, они под врховним господством хунског, краља Атиле господаре и Далмацијом, ово све цитира Гилфердинг према оригиналној хроници цара **Порфирогенета**. А командант римске легије **Прискус**, који је са њима дошао у дотицај, са тим Србима

удруженим са Хунима каже: Од мешања са разним народима научили су готски, хунски и латински, а међусобно говоре својим варварским језиком, у ком језику пиће које они пију место вино називају мед или медовина. Тај римски командант Прискус који је ишао као царски посланик на двор освајача Европе Атиле описујући тај двор и његове дворане пише да је тамо нашао поред **Табара** и **Берица** прво лице после Атиле кнез **Оногоси**, Србин.

Интересантно је док Хрвати негирају и српско име и српски народ у овим крајевима које својатају за себе и највиши фактори аустријске царевине признавали су Србима њихова историска права. Кад је цар **Фрањо Јосиф** године 1848. основао Српску Војводину од Срема, Баната и Бачке у свом патенту ког је потписао он лично и свих девет царских манастира каже: Срем у ком искључиво Сербљи обитавају, јест за овај народ од преузвишене важности, као земља у коју су у давнини први доселили, као место њихових историчких успомена и памјатника.

Добро је поред историских података, да опет овде до речи цитирамо **Симу Лазића**, који полемишући са Хрватима, који ове земље својатају каже: Па кад је српско име владало у Троједници и Угарској и петог и седмог и девето и једанаестог и деветнаестог века и кад су се те земље звале и Бела Србија и Славонија Серскаја и Српско Војводство, где беше та Хрватска и куда се станило име хрватско. Станило се тамо иза Петрове Горе и Загорја до Приморја у

покојној Либурији. Сам Хрват *Рачки* каже да су Хрвати истом у 11. веку протегли своје међе до Пожеге. Али никад тамо није било Хрвата, нити се је та земља икада звала хрватска. Још пре 300 година и ова данас најчистија и најужа Хрватска састављена од жупанија загребачке, вараждинске и крижевачке звала се је Горња Славонија. То тврде хрватски историчари *Смичиклас* и *Клајић* и ја нећу да их демантујем. И највећи слављеник хрватски *Бођослав Сулек* пише у "*Невену*" да је садања провинција Хрватска ово име узела у новије време место старог имена Горња Славонија. И тај исти Сулек каже да народ у овој провинцији Хрватској говори језик, који је као пријелаз из крањског у српски.

* * *

Трагедија панонских Срба почиње деветог века, кад у Панонију продреше Мађари и покорише је. Освајачи били су народ полудивљи и много заостајали у просвети, култури, трговини и земљорадњи иза тамошњих Срба и Словена. Нарочито им је био језик сиромашан и оскудан. Они су касније попримили масу српских речи, које су и сад остале у мађарском језику. И њихов главни град *Пешија* долази од српске речи старе Пешт, која значи и *Пећ* и *џећину*, а и Срби имају у Јужној Србији град Пећ, а опет онај србомрзац цар *Порфирогенет* каже да је мађарски народ сам себе називао себартеосфали.

Историска је истина да је и краљ Свети Стеван оснивач угарске државе био на крштењу добио име Војко, а његов син да се звао Мирко и познато је, да је он у прво време припадао православној вери и то од српског свештеника који му је надео име Војко. А тек је касније од римске цркве крштен по латинском обреду примио је име Стефан, Иштван. Најславнији Мађар *Петефи* описује круну Светог Стефана која је и сад симбол мађарског народа и државе па каже тај мађарски великан Петефи: Круна доказује да је прављена по источном и по грчком узору и написи и камење су тог порекла. Исто тако и дијадема је дело источних руку, као и порфирна хаљина и знамења сва су источњачка, јер је још отац Стефанов Гејза и цела држава била примила веру хришћанску православну. А од ког су могли примити веру православну кад су сви Словени настањени у Угарској осим Срба били и остали католици. И најважнији доказ је да је баш натпис на тој круни исписан ћирилицом, а *Шафарик* тврди да постоји и једна кеса св. Стефана у Бечу у дворском музеју, такође са ћириличним натписом. И сам гроб Св. Стефана сав је исписан ћирилицом. И тај најславнији Мађар и мађарски краљ, није само имао српско име и исповедао српску веру, служио се ћирилицом, него је и Србе употребљавао за борбе против својих властитих мађарских побуњеника. Но не могу Хрвати да демантују историју која је позната целом свету и новијег порекла, то јест пре девет стотина година, а та историја нам казује

да су и после Св. Стефана три српска паладина више од стотину година владали Угарском, Раде 1056. године, Урош 1120. г. и Белус 1156. године. А на угарском престолу седела је као краљица Српскиња Јелена кћи српског жупана Уроша Белог, која је 19 година од 1129. до 1149. руководила судбином Угарске. **М. Розен** у својој галерији знаменитих српских жена каже, да је за њеног краљевања у Угарској била чисто српска влада и да је она указала на пут, који једини може да спасе Угарску. То све тврди Немац Розен. Из свих ових разлога су Мађари сматрајући Србе себи равним јунацима, њих једине одликовали својим поверењем и унели их у редове својих насадиста, краљевских шајкаша, који су основани за Св. Стефана и био је закон да се шајкаши могу регрутовати само од Мађара и од Срба.

И тако доказасмо да су Срби још на хиљаду година пре Христа становали у овим крајевима а то према Хрвату **Рачком** (*Повијесѝ Словена* 87) потврђују руски летописац **Несѝор** и Пољак **Суровѝйски** који кажу дословно: Да су Словени, Венди, Срби првобитни становници Европе од почетка историске ере. Ми овде узимамо као утврђену историју српску, која се може следити по историским изворима око три хиљаде година, не рачунајући оне хиљаде година превирања у нашој колевци индијској пре почетка наших сеоба. Али страни писци помичу још две хиљаде година у натраг тај српски долазак у Европи. Чеси **Пулкала** и **Далемил** кажу: Прошав-

ши Халдејом Срби дођоше у земље где сад Грци станују па пребацивши један рукав око Цариграда населише све земље, које Словени и данас држе. И наставља дословно Чех Далемил: Србове који су дошли са југа из Азије настанише се на балканском полуострву уз море, па се разгранаше све до Рима. А **Шафарик** налази те Србе у овим земљама још у предисториско доба (пре 5000 година). Ти Срби што су сишли до Рима и од Рима преко Ломбардије на север до садањих словеначких земаља су у те крајеве дошли на 1600 година, раније, неголи се у Европи појавише северни Срби, за које **Мавро Орбини** каже: Дошли су од Скандинавије 1460 година пре рођења Христовог. Од индијског Дунаја до српског Дунава кроз хиљаде година и преко два континента, зар није чудесна историја српска...

* * *

Питаће се многи Србин, како то да је у толиким земљама и државама ишчезло огромно српско мноштво, као што ће неки сумњичаво читати напise о том да су и ти разни и бугарски и угарски краљеви и других народа главари били Срби и српског порекла. Али за доказ старих догађаја, ми ћемо му пружити новије примере, који се могу бриљантно контролисати. Као што су српске трупе и српске војводе војевали са Александром Великим у његовој армији, како су српске војводе предводили Атилине Хуне у

маршу ка Риму, тако су четири стотине година давали турској царевини најбоље државнике и ђенерале од Мехмедпаше Соколовића и Сулејманпаше Праћалије па до Омерпаше Латаса, као што су елитне турске трупе биле састављене од српске деце јањичара и како су вазалне српске војске, као под Високим Стефаном биле пресудан војнички фактор у царевини. Исто тако су пуне три стотине година српске трупе и команданти држали, и уздизали славу бечког ћесара са својим шајкашима и граничарима па све до маршала Боројевића у Првом светском рату, као што су и у првом и у Другом светском рату Срби дали Немачкој најбоље стратегије српског порекла све до Браушчина и Рендулића. А исто тако имате у новој историји примера, како се је српско мноштво однорођавало и постајало смртним непријатељом свом народу. Силом покатоличени Срби у нашим западним земљама, као и главнина силом потурченог Српства у Босни, Херцеговини и Расу, која је била прихватила не само веру, него била прожета и турском националном свешћу много пута. Исто тако морате водити рачуна о лакоћи, којом се Срби асимилирају, а коју етнологзи тумаче питомошћу и помирљивошћу српског карактера. Ако осматрате како у тимочкој крајини једна румуњска невеста учини да сва породица научи румуњски, биће вам јасно како су у старој Дакији српски староседеоци после мешања са римским регионарима ударили темеље новој румуњској нацији.

* * *

Да наставимо са цитатима о најстаријој српској повесници, оној пре три хиљаде година, коју смо само летимично додирнули. Цитирајући увек Шафарика велимо да су ови јужни Срби, који су селили из Индије преко јужне Азије дошли и поселили и малу Азију и Балканско Полуострво на три хиљаде година пре Христовог рођења. Касније се тек у том сектору на најјужнијим странама појављују Грци, Јелини, продирући у данашњу Грчку и Тесалију. Ти јужни Срби борећи се са дошљацима и множећи се, помицаху се постепено левим крилом до Рима, па у Ломбардију и одатле у садање словеначке земље, а десним, крилом преко Саве и Дунава нагинуше у Дакију и Панонију. Њима су се на много векова касније придружили северни Срби, који како рекосмо населише Балтик и земље око Лабе. За њих *Мавро Орбини* текстуално каже, да су дошли из Скандинавије 3790 година од постања света, а 1460. година пре рођења Христовог, а *Бонфини* вели, да долази из азијске Сарматије. Потискивани касније од скандинаваца и финских народа ови Срби све су се више географски приближавали јужним Србима који су се уклањали притиску јелинских и латинских народа. И састадоше се око Дунава, Саве, Драве и Тисе у тадањој Панонији и Дакији. Ту је побијена српска стожина. Баш у том крају благословеном и плодном, метом и циљем свих народа који су тражили нове просторе, поновно се

ујединише две гране српске, али само за то да би поново биле изложене навалама и најездама многобројних народа. Како каже руски летописац **Несѣор** и цитира Рус **Гилфердинѣ**: Били су делом покоравани, делом сузбијани ка северу, од келтских чета, од народа тракијског колена, од легија римских и нешто касније од чета германских. И тај исти Нестор летописац руски, који је живео пре непуних хиљаду година каже да ту, у том српском Подунављу треба тражити постанак и корен словенског језика.

Кад смо објаснили како је дошло до овог померања, раздвајања и поновног спајања Срба онда нам постају потпуно јасне многе, на први мах чудне историске истине, тврђења **Лелевела** да су сви Словени постали од Трачана и Дачана, да су се Срби у тројанском рату борили против Грка, да су војевали у војсци Александра Великог. Онда је разумљиво зашто грчки историчар **Халкокондила** каже, да су Срби Трибали најстарији од свих словенских народа и највећи народ на свету и кад немачке кронике сачуване преко хиљаду година кажу, да су Срби тако велико царство, да су сви словенски народи од њих постали. Онда то није прича тврђење историчара **Мавра Орбинија** који вели да је тај српски народ господовао у Азији и Африци, да се је тукао са Мисирцима и Александром Великим, да је покорио Грчку, и балканско цело полуострво, да је са Готима срушио Рим.

И можеш утврдити историски да су ти први Срби староседеоци на Балкану примали хриш-

ћанство још у доба Христово директно од Св. Апостола Павла и његовог ученика Андроника. *Россискаја Синојсис* каже, да је Павле послао свог ученика Андроника у Панонију и Илирк да крсти Словене, а ми знамо да су ти потоњи Словени били прави правцати Срби. И српски историчари владика **Ружичић**, **Милојевић** и **Срећковић** доказују да су тад Србе покрштавали директни Христови апостоли и њихови ученици Павле, Тимотија, Андреја, Лука и Тадија и да су основали епископију која се звала панонска и да је панонски епископ учествовао на првом сабору у првом веку после Христа у Сирмијуму, данашњој Сремској Митровици и био је баш Андроник, ученик Св. Павла. То хиљадугодишње српско поседовање свих подунавских земаља потврђује и поменути руски **Несѣор Лейојисаи**, који вели да су Срби селећи се у седмом веку из Бојке (последња српска сеоба) у Угарску, Србију, Мађедонију, Босну и Херцеговину, Далмацију, Црну Гору и Албанију дошли не у нову, него у стару и прастару своју Отадбину, из које су их потисли Келти и Римљани. Ови Срби из Бојке, како рекосмо, затекли су у тим крајевима још снажна српска насеља. О тим српским староседеоцима цитира писац **Синиша** да су први пут дошли у сукоб са римским легијама у другом веку и да су у првим сукобима више пута победили Римљане. По **Срп. Летопису** ови Срби ојачали су много у петом и шестом веку, кад су са Хунима и Аварима као њихови ратни другови дошли мно-

ги српски пукови из сарматске Беле Србије и Сербаније. Хрват *Свер* каже: Аварски кан Бајан није заповедао овим Србима, већ само њихов дружбеник био. И Рус *Гилфердинџ* каже "да су ови придошли хунски Сораби појављују као моћни и власни и на северној обали Дунава господаре под покровитељством Атиле." О њима пише грчки историчар *Теофан*: Прве године Јустинијанове владавине сто хиљада ратника хунских називани Сабири под вођством жене свог погинулог војводе прикључише се Грцима и живљаху на миру. То је било 520 године по Христу. Грчки савременик из тог доба историчар *Манагар* пише да си то Срби у првој половини шестог века похарали и опљачкали целу Грчку и Тесалију. Сви историчари савременици тих догађаја, а по њима и модерни историчари пишу, да су од шестог до седмог века "Словени" освојили Грчку, Маћедонију, Епир и Албанију и створили епирскоалбанску Словенију. Какви су то Словени били, нек вам посведоче старинска имена села, река и градова у Грчкој и у најјужнијој Маћедонији, Старој Србији, имена која датирају по историским написима од 1800 до 1500 година: Имате у грчкој Маћедонији чувену варош Српциште, у којој сад нема ниједног Србина, а северно од Битоља и у том крају имате следећа старинска имена: Србово, Србица, Србиново, Србинце, Србљани, а у Грчкој најаутентичнијој имате следећа српска имена и називе места: Србиново, Босна, Његуши, Бистрица, Бојка. У доба цара Константина Порфироген

нета налазила се у Јужној Маћедонији варош "Серблиа" која се сад зове Сервиа. Она лежи у Солунској Србији, коју су Римљани звали *Serblia Inferior*, а чији је последњи владар био Србин Николица, који је са царем Самуилом учествовао у устанку против грчког царства.

Та *Serblia Inferior* изгубила је своју самосталност тек године 1018 по Христу. Из ове *Serblia Inferior* су пошли Срби и удружили се са Србима, који су били у Илирику и Далмацији основали другу Србију, која се у десетом веку под великим Жупаном Чаславом била толико осилила да један арапски хроничар савременик пише дословно: Овај је народ, веома страшан својим непријатељима из узрока, које би било дуго набрајати и ради тога, што нема близу њега држава којима би се покоравао (*Убавковић И.* ст 32). Но ово време заседа већ у ону историју а којој пишу и наши уџбеници, кад су Часлав, Војислав, Бодин и Немања обновили српско краљевство. Они Срби из *Serblia Inferior* немају никакве везе са овим Србима досељеним из Бојке, него су, како рекосмо српски старинци на Балкану. То потврђује и немачки историчар *Е. Димлер*, који тврди да ти Срби нису никад ни били на Висли, него у Тесалији одакле су се на север помакли. Тим српским старинцима придружили су се само Срби дачки, панонски и мизијски, који су само једном довели сто хиљада војника, како пишу грчки историчари. О тим Србима који су продрли у Грчку дубоко пише савременик *Св. Јован од Ефеза* у Сирији сле-

деће: Они освојише многе градове и тврђаве, поробише и попалише земљу и завладаше у њој сасвим слободно као у свом, дому. Досад живе безбрижно и без страха у римским провинцијама, пленећи, убијајући и палећи, они су се обогатили, имају злата и сребра, стада, коња и мноштво оружја, научили су се ратовати боље од Римљана. А на изјаву Јована Ефеског озбиљни српски историчари **Ковачевић** и **Јовановић** настављају да је српско име овладало тесалским Словенима, па веле: У десетом веку цела тамошња хијерархија црквена српски се звала и у Српцишту била, а цар **Константин** опет пише, да се је солунска област у његово доба називала српском. Но најдокументованији податак о целом том питању даје немачко научно дело "*Unser Wissen von der Erde*" које у поглављу о Балканском Полуострву каже: Срби су на Балканском Полуострву најстарији насељеници и бројно најмоћнији, у шестом веку продрли су у Грчку и многи су ту и остали. Та српска племена која су продрла чак до Пелепонеза били су Миљани и Језерци, који су тамо и основали своје две мале аутономне државице, које су се очувале све до 10. века. Колико су се ти Срби на Пелепонезу у Јужној Грчкој били осилили показује сачувана грамата – посланица грчког патријарха **Николе** написана године 1081. у којој каже: Били су се осилили толико да за 218 година ниједан Римљанин, ни Грк није могао ступити на земљу пелепонеску.

* * *

Казали смо да је и она српска група која је покорила и населила Далмацију у петом веку дошавши са Хунима затекла у тим крајевима Србе старинце. Ти Срби у Боки, Далмацији и Албанији порушише на Јадрану многе грчке и римске градове и подигоше нове, своје српске. Историски је важно забележити да су ти Срби на Јадрану разорили римски град Епидаурис и на његовим рушевинама саградили Дубровник. Византинско царство успе да поново освоји Дубровник у деветом веку, али га српски краљеви Павлимир и Бодин поново отеше од Грка и подигоше у њему тврђаве. Оснивач Дубровника био је српски војвода Остроило. Хрвати те Србе и те крајеве заједно са Црном Гором називају Црвеном Хрватском, али њихов главни историк **Свер** ипак мора да каже: Хрватска црквена, другачије звана *Serbia* (огл. с 119).

Видели смо колико је снажно историско право српско не само на све садање земље Србинове, које сачињавају државу Југославију, него и на многе земље које су далеко изван граница садање Југославије. Видели смо колико је српско име старије од имена словенског насталог као распознавање од туђинаца, које Срби нису разумевали нити са њима "словили". Рекли смо да се је то име удомаћило и стекло право јавности тек у шестом веку и овде да напоменемо, да се је први пут појавило код једног малог срп-

ског племена, које је живелу између Новгорода и језера Илменског у садањој Русији, а узело га је то племе за разлику од својих суседа туђинских Цуда. Хоћемо да утврдимо, док су Срби били на Балкану хиљадње година и оставили о том безброј трагова у писаној историји, тек у седмом веку први пут се уопште помиње име Хрвата, које други називају Срби Горани. Тек се је тад први пут чуло о закарпатској Белој Хрватској и тек те године 630. Хрвати су први и последњи пут селили и дошли у садање своје крајеве. И поводом те хрватске сеобе, за њима две године касније кренуше опет нови Срби. Тад је умро био српски кнез који је владао целом Белом Србијом и власт над целом Бојком остала је на двојици браће. Та је потоња сеоба Срба, кад један од те двојице браће крену са половином народа у крајеве које сад Срби настањују. Успут један део ових Срба заустави се међу Србима Подравцима и Посавцима где основаше последњу Белу Србију у данашњем Срему и Славонији, а сви остали удружише се са илирским Србима иза Саве и Дунава.

Дакле та, по нашим историјама, прва сеоба Срба у ствари је последња и најмања сеоба Срба. Од тад за доба турске и бугарске најезде Срби се селе у обратном правцу са југа на север, из Србије, Босне и Маћедоније у Далмацију, Угарску и садању Хрватску, па чак и у Русију. Најранија српска сеоба у том обратном правцу је забележена још у десетом веку, кад српски

жупан Зарија Прибисављевић преведе сав Српски народ из Србије преко Саве и Уне, па тим српским народом насели сву такозвану Томисављеу Хрватску од Зрмање, Велебита и од Јадранског Мора преко загрепских гора.

Ово је велики историски доказ, да Срби у западним српским земљама нису никакви уљези које је за време војне крајине довела Аустрија, него прави старинци у Лици, Банији и Крбави и северној Далмацији. Ево што каже о тадањем етнографском распрострањењу Срба и Хрвата највећи хрватски историчар **Рачки**, који гледа кроз хрватске наочари на ствари: Хрватску од Србије растављала је река Врбас. Панонски и далматински Хрвати живљаху од Драве до реке Цетине и од јадранског мора до Врбаса. Срби становаху у земљама јужно од Саве до Шарпланине и скадарског језера, од Врбаса и Цетине, до Мораве и Ибра, у Захумљу, Неретванској, Травунији, Конављу, Дукљи и Зети, у Босни са оне стране Врбаса и у Србији. Рус **Гилфердинџ** прецизније описује тадање границе српске и хрватске, па вели: Србија се поделила на више области, више или мање независних, праву Србију са Босном источно од Хорвата, а јужно од Хорвата Неретванску са градом Дубровником, Травунију и Конавље и Зету. А онај толико пута од нас поменути грчки цар **Констанијин Порфирогенет** каже: Хрватска почиње од реке Цетине и простире се пут мора до граница Истре а са источне стране шири се нешто преко Истре. Но најважнија је изјава хрват-

ског историчара *Тагије Смичикласа* који каже да Хрвати нису никад поседовали земље преко обала Драве. Срж Хрватске био је у средишту Далмације наставља хрватски историчар *Смичиклас* и у почетку, састојала се је само од конвента салонског (сплитског), а после тог јој је додана и друга бановина онкрај Велебита или стара Либурнија. То је била права "Бела Хрватска". Право српско на Босну доказује и други хрватски историчар *Свер*, који каже: Оне земље из којих су постале Босна и Рашка звале су се у прво време *Surbia*.

То тврди Француз *Du Fresne* такође. А стари српски историчар *Рајућ* цитирајући *Фарлаша* пише: Тадања Србија обухватала је источну Далмацију, Босну, Херцеговину, сву данашњу Србију и Стару Србију, Црну Гору, Дубровник са области и јадранска острва.

* * *

Говорили смо о националним, ратничким и расним врлинама српским, да проговоримо неколико речи и о просвети и култури стародревних Срба. Цитирали смо вам Руса *Морошкина* који пише "да су Срби још у индијском свом краљевству били на највишем степену силе, просвете и свестране образованости". Цитирали смо кинеске кронике да су Срби напредовали и у просвети и да је њихов цар Танча издавао и законе. А грчкоримски историчар *Сйрабон* каже за оне Србе у каспијској Сербанији сле-

деће: "Тако су они трговали и из Индије, а од Мидијаца и Арменаца добијали су робу на камилама доношену. Са свог ботатства ишли су у злато одевени". А *Гилфердинџ*, како смо цитирали рекао је за балтичке Србе "да су имали огромне градове и да су уметност, занатство и трговина били такви, да су задивљавали друге народе". А *Маврло Орбини* вели за те исте балтичке Србе: Имађаху они и у политичкој струци изврсне законе и похвалне обичаје. А наши историчари *Ковачевић* и *Јовановић* кажу да су ти прадавни Срби употребљавали железно, бакар, олово, сребро и злато. А Хрват *Рачки* каже "у тој прадомовини Венда Срба цватијаше јур у вријеме Херодота пре 2400 година пољопривреда и промет са житом". Па наставља: Нормални су слали своје богате и славне мужеве у Ванхајм (Вендска земља) да се уче мудрости. Настављајући да пише о квалитетима старих "Словена" *Рачки* наставља, да су били вешти занатлије и рудари, кипари и градитељи бродова, имали су леваонице и познавали су стакло, па завршавајући ипак мора да превали преко уста српско име, јер вели дословно "поротни суд бијаше код свих Словенов, али се највише истиче код Срба" (*Пов. Сл.* 11). А Немац *Розен* не мењајући Србима име вели следеће: "у српском народу владала је у то доба краљице Јелене велика изображеност". А *Срећковић* каже: Они су створили и однеговали своју писменост у Солунској Србији, превели су на свој језик свете књиге, за које су дознали и други

словенски народи и долазили да траже те књиге. **Срећковић** наставља: Најбољи трговци били су Неретвљани. Имали су своју флоту која је била јача од млетечке флоте на јадранском мору. Затим вели да су се српска племена одевала у своје домаће одело, имали своје тканине, које су извозили и у друге земље и које су нарочито у Цариграду код Грка биле у моди под именом трибалских тканина. Историчар **Св. Бошковић** каже: Приморски Срби преткли су све друге народе у законодавству, а **Свијојан Новаковић** академик тврди, да постоје јасни докази да је у десетом веку постојао снажан књижевни покрет у Зети и Рашкој. То нам сведочи и постојање биографа живописца савременика, који је описао живот српског краља Владимира Светог и постојање пре хиљаду година летописца попа **Дукљанина** у Црној Гори. На овим темељима израђена је каснија просвета, књижевност и законодавство Немањинске Србије.

* * *

Изнесимо стотине примера, података и цитата стотина најодличнијих имена науке и историје од пре Христа до данашњих дана, припадника десетак народа европских и азијских, који доказују српско постојање кроз хиљаде година. Изнесимо то као реакцију на већину наших званичних историја, који тврде да су Срби мален народ, који је никао истом пре 1200 година негде у Бојци, који пишу да је наша држава по-

стала после Хрватске и Бугарске. А видели смо сад по многобројним историским изворима да постоје трагови бележени о српској држави у Индији још пре пет хиљада година, а у Европи на Балтику сигурни докази о српској држави пре три хиљаде година. А имамо историске стотине доказа за постојање најстарије српске државе на Балкану, солунске Србије, о којој пишу и цар **Константин** и сви остали савременици и која је постојала стотине година и пре Хрватске и Бугарске и пре Немањинске Србије. То је **Serblia Inferior**, Доња Србија солунска. Тамо на обалама Егејског Мора око језера преспанског и охридског постојала је најранија балканска Србија. Исто је тако грдна лаж, да смо ми у ове крајеве дошли некаквом "милошћу" цара грчког Ираклија, ми смо ове крајеве на мач отели и освојили. Грчки историчар **Прокопије** из Цезареје пише о овој Србији, кад су се њој у помоћ доселили панонски Срби: Император посла своје легионе да их зауставе, али ови малим бројем не смедоше се јавно са њима сукобити.

Морамо бити поносни и охоли на своју историју српску. Морамо бити радосни кад Шафарик каже: Све речи које се изводе из пракорена речи Србин провлаче се кроз више језика Европе и Азије нарочито за означавање имена река и места. Треба да учимо своју децу о великој прошлости нашој и треба да решимо огњем и мачем све оне који се Срби зову а славног се српског имена одричу. Само у знаку тог имена, његових државних и националних традиција на-

ћи ћемо вере и снаге да издржимо и садању трагедију и да видимо Васкрс Српства и Србије.

И на завршетку би хтели да посветимо неколико речи оним који нас највише мрзе; оним који негирају и прошлост и садашњост и будућност, онима који мрзе и наш језик и наше писмо и нашу веру српску и светосавску, да посветимо неколико редака злочиначком словенском племену Хрвата.

Ти Хрвати говорећи о својој хиљадугодишњој државној традицији у свим својим акцијама руковођени су једино мржњом на Србе и завишћу према Србима. Да не би ми рушили њихове илузије нека о њима говоре сами Хрвати и то они Хрвати, које они признају највећим својим синовима. Хрватски историчар **Тома Маретић** каже: На врло слабом темељу стоји такозвана Велика Хрватска. Ње нигда није било, него ју је цар Порфирогенет на просто измислио (*Слав. у дав.* ст. 111). На страни 160 своје хрватске историје каже други Хрват **Тадија Смичиклас**: Велика тама покрива у то доба Хрвате (г. 700.) који су седели између Саве и Драве. Описујући најсјајније доба Беле Хрватске или Либурније, наставља цитирајући речи савременог хрватског летописца архиђаконa **Томе**:

Растргани на странке сада се овај, сада онај, дочепа владавине земље, насташе безбројне отимачине, пљачкања, уморства и легла свих опачина, јер није престајао дан за даном један другог прогањати и убијати. Црније слике у једном краљевству није могуће ни помислити. Ка-

ко су Хрвати у то доба издавали своју земљу прича даље исти архиђакон **Тома**: један велможа хрватски понуди угарском краљу Владиславу да освоји хрватско краљевство. А Немац **Geffrere** вели дословно: Хрвати нису никад имали краљева, како тврди цар Константин сасвим погрешно.

И да би скратили ово набрајање судова о Хрватима најбоље да га завршимо цитирањем дословним једне песме њиховог великог песника витеза **Кукуљевића**, која наслов носи "**Што је прошлост хрватска**" и чија прва строфа гласи:

"Што ме питаш, друже мој, о слави
прошлих дана хрватског мог рода,
знај, да мало броји сретних згода,
у повјести од кад се појави.

- О -

Дванаест вијеков што га тај свијет позна
риедко свој бје, вазда туђи слуга
ил у дворих ил код тешког плуга
вазда ланце коб му кова грозна."

ПОСЛЕДЊИХ ХИЉАДУ ГОДИНА СРПСКЕ ИСТОРИЈЕ

Од петог до деветог века после Христа завршава се велики циклус сеоба народа са истока ка Западу. И после тога коју стотину година има надирања ратоборних народа и генијалних војсковођа ка богатству Запада и Европе, али та повремена освајања нису више праћена померањем целих народних заједница. У том периоду од петог до деветог века пада и продор Бугара и Мађара у Европу и њихово стално насељење на садањим географским просторима. То је епоха формирања нових држава феудалног типа у Европи, темељених на аутократској власти суверена, ког подражавају великаши, исто тако свемоћни у својим доменима, а само у подсвести блесне по која светлица о припадности одређеној крвној и националној заједници у нашем савременом смислу. Тако око шестог, века пада и последње досељење Срба на Балкан, о ком смо већ говорили, кад се српски нови досељеници придружише српским староседеоцима у тим просторима. Осим појединих илирско-келтских албанских оаза старогрчких острва и романских заостатака цео Балкан је био насе-

љен Србима од Солуна и Битоља до Дубровника и Сплита. То су они "словени" о којима говоре наши жалосни историчари, Словени око Солуна, којима су проповедали хришћанску веру Ћирило и Методије, Словени у Зети и Рашкој, Словени у Босни и на Захумљу, а стварно Срби сви и свуда, они исти што створише солунску Србију и што преко њих ћирилица постаде писмо свих православних потоњих словенских народа и њихових цркви.

У то време се почиње полагањем формирати бугарски народ од азијатске завојевачке мањине туранског порекла и српске већине насељене испод балканског горја, као што се и другим крајевима Европе огранци исконског српског стабла према приликама својих насеља и својих суседа, према геополитичким и стратешким интересима својих земаља обликују народе Чешки, Пољски, Руски, повезани сви још јединственим кореном свог језика, својим "словом", добивши по њем од туђина своје ново опште име Словена.

У том периоду од петог до осмог века по Христу српска насеља и племена нису оно што кажу наши жалосни историчари, гомила дивљих хорди без реда и закона, масе варвара које падају у прашину пред величанством византинских царева, они имају своје племенско уређење, своје породично уређење, своју веру, своју етику и свој понос. Но немају у том периоду великих личности државничког и војничког та-

лента способних да вежу и централизују те велике снаге. Опасност их сједињује, мирни периоди одмах развијају партикуларистичке тежње и амбиције покрајинских и племенских главара. Византинско царство са својом хиљадугодишњом државном традицијом, са својом неупоредивом војном науком, са својим богатством ипак нема снаге да се са њима фронтално бори, па силу надокнађује лукавством, новцем, преваром, интригом и женидбом. Више стотина година све до уласка у десети век, па повремено и доцније све до Краља Милутина на Балканском полуострву врши се превирање и кључање, рађа се у новом облику стара славна српска нација. Не могу се мерити садањим метром оне прилике, нити садањим моралним критеријима ондашњи обичаји. Византински цареви данас презриво гледају ухваћеног варварина бунтовника у ланцима, да би сутрадан том истом ваварину уплашени његовом силом послали рођену јединицу у постељу. Државе не претстављају народи, него владари, па је врло проста и нереална теза наших историчара о неком нашем ропству и вазалству у то доба и Грцима и Бугарима и Мађарима и шта ја знам кога нам још наши скромни научењаци нису пронашли као господара. Не воде се ратови за национални престиж, него се земље траже као мираз и за умрле одиве или се креће Цароград и поход на Србију ако је неки српски жупан, или велики војвода или кнез или Господин најурио из своје ложнице неку шарену и вижљаву византинску принцезу.

Па и много касније у "троцарској битци на Велбужду", кад су Срби тукли цара бугарског и византинског, рат је вођен зато, што је Бугарин отерао из дома српску принцезу своју домаћицу. Све то међу феудалцима и властелом испрекштано и повезано, царске грчке принцезе, кћерке српских и бугарских царева и краљева, мађарске краљевне и војводкиње испреплеле су мрежу бракова и интереса, која је далеко моћнија од крвних и народних веза. Тако то траје све до краја дванаестог века кад свест о држави претеже над владарским интересом много пута и кад ређе али ипак значајно долази и до манифестација чисто националистичког карактера у нашем савременом смислу. Све док није наступио тај национално државни моменат и вера је била само један од инструмената учвршћивања владарске моћи код Срба. Све док није створена српска национална црква и српска патријаршија Св. Саве већина српских владара била је спремна за династичке интересе да прихвати папинско учење као и византинско, оба су јој била туђа и непријатељска, али после оснивања српске националне цркве испада вера из списка предмета а којима дипломатија може да се нагађа.

У тим данима стварања и превирања треће средњовековне Србије грчке и српске кронике помињу пре 1200 година кнеза српског Вишеслава и његовог сина Радосава. Из те лозе и колена Вишеслављева помињу се у доба од 1100 до 1000 година пре данашње епохе још кнежеви Властимир, Мутимир, Петар и Првослав. Срби

обнављајући велику државу воде честе ратове и то највише успешне са бугарским освајачима и са Византинцима, док у унутрашњости Срби развијају своју просвету, стварају пре хиљаду сто и педесет година у срцу Србије своје писмо ћирилицу названо тако по апостолу Тирилу. Вишеслављеви потомци настављају међусобне династичке борбе користећи се час Бугарима, час Грцима. У тим борбама доживели су Срби један од страшних момената који су се и пре тог и после тог понављали у њиховој дугој историји, кад је бугарски цар Симеон пре хиљаду и сто година опустошио Србију, као што је Павелић учинио хиљаду и сто година касније, не оставивши ни детета живог у српским земљама осим оног што избеже у вечно Србима пријатељске горе и планине. Тачно пре хиљаду година велики жупан Часлав, такође наследник племена Вишеслављева обнавља Србију, чисти је од Грка и Бугара, успоставља у њој ред и поредак и обједињује многа српска племена од Дукљана до Срба око Преспе и Солуна. Часлављева држава захвата и Босну и садању Албанију и Јужну или Стару Србију. Часлав пошто је уморио Бугаре и Грке, мора да ратује и са Мацарима које је тешко потукао у источној Босни на реци Устиколини код Фоче, нешто пре хиљаду година. Он је и погинуо у борби са Мађарима. Часлава је наследио кнез потоњи Краљ Владимир, који је своју престоницу помакао ка Скадру на Бојани. Владимир је на превару издајом убијен од Бугара.

Проглашен је свецем. Још за живота Владимира многи моћни племићи су се осамосталили у својим областима после Чаславове смрти, издвојили су поносни босански велможе и српску Босну из државне целине. Босна је имала највећи број Срба старинаца од оних досељених још у ранијим сеобама пре Христа и имала је најбољи српски сој. И најгори српски непријатељи грчки кроничари као цар Константин Порфирогенет увек је зову српском земљом а њен народ Србима. У Зети је краљевао Војислав, а потом син му Михаило који су водили многе успешне ратове са грчким царством. У српским земљама дуж Мораве и Вардара господарио је кнез Ђурађ Војтех, који подигне своју област против грчког царства и затражи помоћ и сарадњу зетског српског владара Михаила, који му пошаље у Призрен свог сина Бодина. Како смо то већ приказали у овој књизи Бодин тешко потуче код Призрена војске грчког цара и узме титулу цара и Срба и Бугара. Ово узимање титула српских, бугарских и грчких царева је не само доказ више, како се сва држава окреће око владара и око династије, него и доказ, да још нису биле довољно оцртане и потцртане разлике расне и народне међу народима који су некад били сви Србљи. Имамо тако српског принца Шишмана, који је као бугарски цар узео титулу и цара српског, као што је потоњи Цар Душан био цар Срба, Грка и Бугара, па чак и цар Романије, то јест римског царства. Под Бодином, који је жи-

вео до краја једанаестог века и поново објединио српске земље српска држава средњовековног издања по први пут добива свој европски значај, боље рећи евроазијски, јер су се сви светски догађаји тада одвијали на том простору на граничним пределима Азије и Европе. Бодин је у вези са западним граничним и норманским витезовима, он у Скадру на свом двору приређује турнире и прима сјајна изасланства западног племства, он преговара са Папом и успоставља пре хиљаду година барску архиепископију на црногорском приморју. Бодин први сматра да је циљ српске политике да српска држава господари Балканом, а да том циљу иде изигравајући међусобне опреке и сукобе грчког царства и западних сила. Још за живота Бодина истиче се из племена Немањића властелин Вукан својим великим претензијама на вођство у српском народу и држави. Његов полубрат Завида или Завиша живео је са децом у сенци зетског двора, у тим крајевима родио се почетком дванаестог века и оснивач нове династије Немања. Одмах кад је у старијим годинама за сео на власт Немања се је показао човеком великих концепција и замаха. На жалост породичне борбе у династији, које као црна авет лебде над Немањићима, читавих три стотине година нису му дали могућности да сву снагу упуту ка конструктивном путу. У династичкој борби гину браћа Немањина, Немања сређује државу. Он је у савезу са Грцима и често са Мађарима, а кад у самој Византији пламте династичке борбе,

Немања користи те моменте да захвати што већи део византинског територија настањеног Србима. Писали смо већ да су се Срби крваво сукобљавали са Мађарима под Чаславом и да је Бодин био интелигентан посматрач двобоја Нормана и грчких царева. Под Немањом Срби се први пут сукобљавају у Малој Азији са Турцима, исто тако под њим долазе у први рат са Немцима, кад нападоше и крваво осакатише немачке витезове у околини Ниша у другом крсташком рату, али исто тако преговара на равној нози са славним немачким царем Фридрихом Рићобрадим, кад је овај преко Ниша кретао у трећи крсташки рат. Карактеристично је за тадању српску политику хришћанску, да се српски витезови никад не придружују западњачким крсташким походима, они са крсташима разговарају само са базе својих српских државних интереса. Немања акцентира међународно значење тадање српске државе, много се стара о њеном унутрашњем сређењу и много пажње обраћа цркви. Још свети краљ Владимир зидао је манастире, али Немања почиње славу епоху царских и владарских задужбина, која је успомену Немањића до данашњег дана сачувала у души народној, пронела славу српске уметности и културе и замах Србије на духовном пољу. Највеће Немањино дело, истински темељ савремене српске нације је стваралачки рад његовог сина Светитеља Саве творца самосталне српске цркве. Из периода Немањића Свети Сава је највећи калибар дипломата и др-

жавника. Српска светосавска црква је политичка институција намењена исто толико духовном просвећивању српских верника, колико политичком учвршћењу српске државе. Многи су српски противници нападали Србе, као творце националне политичке цркве, а Свети Сава није радио ништа друго, него што је радила хиљаде година и ради и сад најмоћнија политичка организација света, римска католичка црква. Грех је и српски и Савин, што је његов рад ишао баш на штету те цркве. Утицај српске цркве и српске духовне пенетрције Сава је протегао према Византији, према Албанији, према Маџарској низији, према јадранским српским обалама, које је угрожавало католичанство, где није било српских копљаника и оклопника, тамо су српске владике и монаси бранили српске границе.

Дело Светог Саве је један од бриљантних доказа величине српског народа, оно представља догађај не смао у нашој, него у светској историји. Стварање самосталне српске националне цркве је први знак у Европи стварања модерне нације и модерне националне државе. По Савиној концепцији вера постаје инструмент тих нових идеја, слободан од тадањих предрасуда верског фанатизма, Свети Сава и преко њега држава Немањина пре све служи српском завету. Они устају против римске концепције хришћанства најенергичније, али прихватајући источно православно верско учење чији је представник Византија, они са исто толиком снагом

воде политички и војни рат против грчке царевине и стварају своју цркву. Представници те цркве су српски краљеви и српске владике из краљевске куће, њени симболи су стотине раскошних величанствених српских цркава и задужбина, генијалне конструкције мрамора, злата, олова, сребра, исписане живописима највећих уметника тог доба. Али ти живописи испред општих хришћанских светаца приказују ликове неимара државе, српских краљева и царева, а у тим црквама служи се Богу не латинским и не грчким језиком, него српским, целом народу разумљивим. И царство и црква и тврђаве и замкови и манастири и витезови и калуђери су цемент, који повезује покрајине српске и народ у њима. Немањићи су прихватили грчке догме православља, али су из цркава и манастира истерали грче свештенике и поверили Србима да тумаче народу славу Божију, Свети Сава организује духовну армију за одбрану царства, као римске пограничне тврђаве, тако његови епископи на свим странама на границама државе према подмуклом Риму и лукавом Византу, према Мађару и Италији држе мртву стражу српства и православља. Српска црква и српска држава постају једно, инструменти славе и величине српске и кад пропада политичка власт државе, није умрла ни држава ни њена идеја, њу носи представници српске цркве, која живи под Турчином и под Немцом, Угром и под Латиним. И у отоманској империји још у вековима њеног успона у петнаестом и шеснаестом веку, у срцу

империје постоји носиоц српске државне идеје, постоји српска патријаршија и глас српске крви најбоље се осећа у великом везиру Соколовићу, кад признаје свом брату Макарију титулу српског патријарха. И у том часу, кад нема ни трага ни о духовном животу Бугара или Грка, српска патријаршија шири међе српске државе и српског националног територија и под том патријаршијом наше су границе шире него под царем Душаном, од Скадра до Солуна, од Солуна до Сплита, од Битоља до Будима и до Пеште, и сви су Срби уједињени духовно. Та страховита снага пркоси и терору и времену и царевима и царствима са Истока и Запада, пропадају царевине, мењају се повремени освајачи, а из дима и пепела ратних пожара васкрсава увек лик Светитеља Саве и визија цара Душана. Српски Патријарх је политички сеф српског народа, он у турској империји представља за Србе врховну власт у споровима наслеђа, у праву брака и па чак и у давању права на занатске и трговачке концесије. Срби кад се моле Богу у црквама не морају да лутају по Јудеји и Азији да траже свеце заштитнике, они се моле својим српским свецима, које је канонизирала српска црква, Светом Сави и Светом Стефану, Светом Симеуну и Светом Лазару. Сви светски историчари описујући историју средњег века у Европи дају Светом Сави, као реформатору, државнику и националном организатору прво место међу тадањима народима Европе.

Сава је био најактивнији за време дуге владавине Немањиног сина Краља Стевана Првовенчаног, коме је много политички и државнички помогао. Краљ Стеван је учврстио Немањина освајања, подигао углед Србије, приближио се чак Западу, водио озбиљне разговоре са Папом који му је поред српске круне којом га је у Жичи Сава крунисао, хтео да и са своје стране пошаље краљевску круну. Краља Стевана наследио је краљ Радослав, који је имао за жену кћерку грчког ћесара Теодора. Од њеног доба датира фатални утицај грчких принцеа на српски двор и њихова омраженост у српском народу. Стевана су половином тринаестог века наследили на престолу синови прво Владислав, а затим Урош Први. И он, ожењен туђинком францускињом, несретан у браку са шпијуном у властитој кући мучно је бранио наслеђену државу преко тридесет година своје владавине: У то се распламсаше у Србији поновно породичне династичне борбе и Уроша отера са престола његов син Драгутин, који је владао до близу краја тринаестог века. Драгутин се је добровољно одрекао престола у корист свог брата Милутина, једног од најзнаменитијих српских краљева у средњем веку. Драгутин се је као и пет његових претходника на српском престолу закалуђерио. Милутин је коначно крајем тринаестог века освојио царски град Скопље који је остао у српским рукама све до после косовске битке. Краљ Милутин огледа се први пут и са Татарима и криво их потуче. У осам битака ту-

као је Милутин грчког цара Михаила, као што је уништио пљачкашке бугарске одреде, који су претили и пљачкали краљевину.

Милутин је ширио стари Немањин и Бодинов план о доминацији на Балкану. Склопио је савез са француским краљем о рату на Цариград и грчко царство, али је исто тако помогао Византију, кад је на хоризонту блештала нова тешка турска опасност. Милутинов врховни војсковођа Новак Гребострек у Малој Азији тукао је три турске војске о њему се певало у целом хришћанском свету. Милутин је најтеже неприлике имао са својим немирним племићима и са својом фамилијом. Они су против њега мобилисали албанску властелу, дубровачке финансијере маџарску династију. Милутин је умро у јеку најтеже борбе на свим фронтима. Пронео је српско име даље него иједан од ранијих српских средњовековних владара. У Цариграду су његовим златом саграђене модерне болнице намењене немоћним и сиромашним: подизао је цркве широм целог хришћанског света, а у српским земљама како каже народна песма дизао је небројене цркве и храмове и задужбине. Сликарска уметност најразвијенија баш у доба Милутиново није никако била копија византинске, како то тврде неки наши модерни критичари, као што ни српска црквена архитектура није копија византинске, иако је схема идентична, али генијална композиција црквених купола и лађа, као и мешање боја и сликање носе чисто печат српских оригиналних ствараоца. За Милутино-

ве владе била је чувена и српска трговина и рударство и српске рукотворине и српске тканине нарочито тражене у Цариграду и у Венецији и у Дубровнику. Краља Милутина наследио је његов син, такође велик владар Стеван, назван по својој задужбини Дечанима, Дечански. Њега је Краљ Милутин ради буне против оца био ослепио и слепа послао у Цариград, али слепило није било изгледа потпуно, јер се је касније прочуло по народу да је чудом прогледао. Тај факат помогао је Стефану у борби за наслеђе са браћом Константином и Владиславом, у којој је борби Константин и погинуо. Стефан је отац потоњег цара Душана Силног. Најважнији датум његове владавине је рат са уједињеним царевима бугарским и грчким, који су заједно ишли на Србију. На славном Велбужду Срби су победили, бугарски цар Михаило убијен је, а Византија одустала од рата. Последње године своје владавине Стефан проводи у борби крвавој са сином Душаном, у којој је на мистериозан начин и погинуо. Крваво обрачунавање у владарским породицама није било само српски обичај у то доба, још је крвавије било у грчком царству, као и међу Бугарима, а Турци су једноставно приликом доласка султана на престо, поубијали све остале сроднике, који би могли претендовати на царство. Важно је забележити, да је у то доба Немањића однос у Србији између сељака себра и властеле био пуно хуманији него ли је на западу био однос феудалних племића и њихових за земљу прико-

ваних слугу. Већ онда ствара се фина нит заједничког осећаја припадности истој крви и нацији. То потврђују и записи немачких најамника на српским дворовима и српске кронике, као и потоњи законик Цара Душана.

Паралелно са уздизањем Србије Немањића у то доба живи самосталним политичким животом српска земља Босна управљана својим великашима, који су носили титулу банова и кнежева, те касније краљева. Босна увек српски мисли и осећа и наступа као српска држава повремено кад су њени владари политички моћнији, они узимају титулу краља свих Срба. Ти српски старинци у Босни имали су менталитет сличан нововеким англосаским пуританцима и био им је одвратан препотентни начин римских мисионара и попова и папе. Зато су прихватили науку патерена или богумила, ради које је много крви проливено између њих и представника не само римске, него и православне цркве. Први историски утврђени господар Босне је српски великаш бан Борић. После Борића влада Босном крајем дванаестог века Кулин Бан, чија успомена и сад живи у Босни, а иза њега долази Матија Нинослав. Матија је потомак династије оног Вишеслава српског кнеза из деветог века, који је цео век своје владе провео у политичким и војним ратовима, преговорима и натезањима са Папом и Маџарима, као војним носиоцима католичке политичке акције. Матија Нинослав у свим документима наглашава да је Србин и да су становници Босне Срби. Матију је наследио

Пријезда, познати из народних песама, а за тим дуго, пар векова владају Босном његови наследници Котромановићи. Хрватски историчари покушавају да прикажу и Котромановиће и Босну као неку хрватску државу и династију и као аргумент узимају ратове босанских регената са Немањићима. Међутим баш ти ратови су најбољи доказ, да је Босна саставни део Србије и да су њени владари једноставно порицали право Немањићима да су они бољи Срби и да имају веће право да владају Србима од њих. Радило се о чистим династичким ратовима и рат Цара Душана са Степаном Котромановићем истог је карактера као Душанов рат са његовим рођеним оцем Стефаном. Степан је био сестрић српског краља Владислава и почетком 14 века ратовао је са Душаном баш ради тог, што је за себе својатао Рашку и Србију. Степана у Босни наслеђују Твртко I у другој половини 14. века. И он као и у немањићкој Србији мора главну борбу да води са династичким претендентима, нарочито братом Вуком и са обесном властелом. Колико су спорови Србије и Босне чисто унутрашња српска ствар види се и по том што Кнез Лазар Косовски 1373. доводи своју војску у помоћ Твртку против одметника Алтомановића, кога су заједнички савладали и убили. Још један доказ династичких борби међу српским династима је рат српског босанског краља Твртка са српским зетским владарима Балшићима, у ком је рату Твртко потучен. Да би реагирао на економску диктатуру дубровачке властеле, Твр-

тко је сазидао град Херцег Нови. У јеку својих напора да српској Босни осигура цело јадранско приморје, кад су и Сплит и Трогир признали његову власт, Твртко мора да све снаге концентрише на отпор турксом освајачу, који неодољиво надире на Балкан. Турске брзе извидничке дивизије на три године пре Косовске битке продрле су све до Неретве, али су одбијене. У то доба већ више година носе са Турцима од мутне Марице до Плочника и краљевина Мрњачевића и краљевина кнеза Лазе Косовског. На годину дана тачно пред косовску битку силна турска армија удара на Тврткову државу. Славни српски херцеговачки војвода Влатко Вуковић примио је битку код Билеће и до темеља уништио турску војску. Годину дана касније креће целокупна турска снага на кнеза Лазара, а Твртко му шаље свог главног војсковођу славног Влатка Вуковића са одабраном војском састављеном од стрелаца, оклопника и коњице на крваву Ситницу. У косовском боју Срби Влатка Вуковића запечатали су обилићевски свесрпско јединство Босне и Србије својом крвљу и својим животима. Још један доказ јединства Србије и Босне. После смрти цара Лазара годину дана по косовској битци Твртко преузима на себе титулу и краља Рашке и обједињује све слободне српске земље. Умро је брзо после тога.

Милутина је наследио на престолу Цар Душан Силни. Његова држава обухватала је осим српских земаља садање Југославије, још добар део Грчке, Бугарске, целу садању Албанију, а

са Босном која је била паралелна српска држава под српском влашћу биле су све српске историске земље, етнографске српске земље, то јест највећи део Балаканског полуострва и део Паноније. Да је цар Душан успео да оствари свој државни и политички план, не само да би сад другачије изгледало Српство, него би и судбина света у овом његовом европском делу пошла другим путем. Цар је имао иза себе пространу земљу, одличну као резервоар свих тадањих потреба једне државе за њену војну и економску снагу, одличну као стратешки простор, а сјајну по ратничким квалитетима народа, који ју је наставао и по његовом здрављу и динамизму. Душан је имао свега, осим једног политичког центра са царском традицијом, са сјајним поморским положајем, са именом познатим у целом свету. Њему је требао Цариград, да би створио балканско српско царство. Бугарски народ још је био у стварању и превирању после утапања тиранских освајача у староседеоце српске. Под Душановим царством није био никакав проблем временом изградити јединствен народ од тадањих Бугара и Срба. У том царству били би очувани Српству сви перифериски огранци српски, асимилирани касније туђим господством, у његовој целини би ишчезли и остаци староседеоца балканских несрпске крви.

Душан је имао визију будућности и двадесет дугих година сав његов живот био је посвећен том циљу, у рату и миру, са оружјем и са дипло-

матијом. Душан је осећао трагедију, да је против његових планова факат, да се је временски нашао у историји паралелно са кулминацијом и освајачким жељама једног другог ратничког младог народа, Турака, да му је истовремено савременик један велики ратник, али политички кратковид човек на мађарском престолу, да не могу да проникну у дубину његових планова у будућности ни велможе и магнати што су управљали перифериским српским земљама. Без Цариграда било је немогуће савладати све те факторе, са престоницом на Босфору са круном цара српског и грчког, коју је већ себи дао подарити од српског Патријарха, кога је он од архиепископа у тај чин уздигао, Душан би остварио свој циљ. Била је јака струја у византинском племству и свештенству, која је осећала оправданост Душанових планова и која је озбиљно радила да га без крви доведе на цариградски престо. Цар Душан је хтео да целом Западу и западном хришћанском свету предочи историску нужду тог акта и водио живе преговоре са француским и римсконемачким владарима и много преговарао са Папом, нудећи му конфесионалне уступке. Душан је тражио да га цео западни свет прогласи врховним командантом свих снага против неверника, многи кругови на Западу су били загрејани за ову идеју. Да се за моменат овде зауставимо са једном полемичком констатацијом. Хрватска фукара труби по целом свету, како су они према западу били зид хришћанства против истока, иако никад ни-

ко није њима то признао, нити ту улогу поверавао, иако је међутим Душан истински сматран мачем хришћана. У том моменту Турчин још није био закорачио на европско земљиште и Душан је чврсто веровао да ће га из Цариграда зауставити.

Да су се Душанови планови остварили, сад би на Балкану живело педесет милиона Срба и ми би били пресудан фактор у судбини овог дела света. Не заборавимо да су могућност и егзистенцију српскобугарског јединства запечатали и њихови црквени главари јер су цара крунисали царском круном српски патријарх и бугарски патријарх Симеон. Рекли смо да су ратови цара Душана, сви у главном успешни, имали увек исти циљ Цариград. Војску је модернизирао и одлучно опремио, а цркву уздигнуту на патријаршију још јаче ставио у службу државе. Приговоре неких наших чистунаца, да је Душан самовласно установио патријаршију и исфорсирао крунисање може лепо да илуструје потоња светска историја кад је велики Наполеон узео из папиних руку круну и сам је себи ставио на главу. Душаново главно дело, најлепши доказ високе цивилизације тадање Србије је његов законик, претеча за све тадање европске савременике. Британци и Мађари хвале се својим сталешким парламентарима из тог доба, хоћемо да нагласимо да је Душанов законик дискутиран и стваран на саборима велможа и високог свештенства за оно време најдемократскијим путем. Нису у њему толико важни они темељи грчког и римског

цивилног и кривичног права заједнички целом западном свету, колико расни српски осећај за правду, који се као фина и оригинална нит провлачи кроз цео законик. Душан је изненадно умро 1355. године у кругу своје армије. Одмах после његове смрти великаши поцепаше царевину између неодлучног Душановог сина Уроша и епирског цара Срба, Грка и Албаније Симеуна, те велможа Војислава Војновића, Лазара Хребљановића Косовског, кнеза Жарка Дејановића и многих других, међу којима истичемо господара Зете Балшиће. Готово потпуно самостално владају на Југу Мрњавчевићи Вукашин и Угљеша, који су први организирали у великом стилу рат против отоманске најезде, завршен несрећном битком на Марици. Одмах потом умро је нечујно и последњи Немањић, Цар Урош Нејаки.

После његове смрти не може се уопште више говорити о политичком јединству српских земаља.

Зетом и Приморјем владају Страцимировићи наследници Балшића, у старој Србији су деспоти Дејановићи, више на Југ је син Вукашинов Краљевић Марко, док царско Скопље притежава Вук Бранковић моћан великаш и велможа, одличан ратник. Иако су се одвојили цепајући политичку земљу, сви ти кнезови и деспоти, херцеги и војводе повезани су и српски и родбински. Највиши политички углед међу њима ужива кнез Лазар Хребљановић, чије су кћери

супруге и Страцимировића и Вука Бранковића. Лазарев престиж повећава факат да је ожењен немањићком принцезом Милицом, потоњом царицом Милицом. Лазар консолидује земљу под својом влашћу водећи увек рачуна да су Турци главна опасност. Код Параћина и код Плочника његови војводе су крваво потукли Турке, који спремају одмазду. Силни цар Мурат са оба сина, са четири команданта армија, са појачањима покорених татарских племена и комором коју му дају и вуку његови вазали, српски великаши и бугарски и грчки надире ка Србији. И Лазар се спрема за неизбеживи обрачун, који се је одиграо на Видовдан 1389. између Лабе и Ситнице на пољу Косову. Са Лазаром је била и српска босанска војска и трупе Вука Бранковића, ништа није било од апела његових упућиваних пре битке западним хришћанским државама да га помогну у борби, место армија дошло му је неколико франачких и немачких витезова луталица, десетак витезова из Мађарске, који су касније пронели кроз Европу славу и легенду те историксе битке. А да потсетимо читаоце у вези косовске битке и на факат да није први случај ни последњи то да нас је Запад издавао у најтежем часу, као што је то урадио 1943. године. Кад је косовска битка славно а несретно завршена, кад је изгинуо цвет српског народа бранећи Европу и хришћанство, нико на Западу није ни помишљао да притече пораженим Србима у помоћ, напротив Мађари су одмах похитали да се дочепају делова српске земље.

Косовска битка, која нам је постала духовна и храна и утеха за пуних пет и по векова, док је нисмо покајали, била је колективно сведочанство моралне, физичке и духовне храбрости тадањег српског народа, она је утицала на духовно формирање свих потоњих српских колен, она нам је и данас инспиратор у невољи и трагедији српској, сви сјајни ликови највећег српског епа и јунаштво и витештво Обилића и племенитост и жртва Лазарева и милосрдност косовске девојке и братска другарска љубав три српске војводе биће нам луче и путокази и у будућим српским борбама, као што су нас водиле и у овом несрећном последњем рату.

* * *

Потребно је још неколико општих опажања о Србији Немањића. Владари су довели и са Истока из Византије и са Запада из Француске, Немачке и Италије стручњаке и инструкторе, техничаре и градитеље. Немањићи су своју војску организовали комбиновањем грчке и латинско-немачке тактике. Италијански градитељи помажу српским конструкторима, рудари из Немачке преуређују старе руднике и отварају нове. Баш пред косовски бој бележе српске кронике да су пробана нова оружја пламена, ради се сигурно о грчкој ватри или о првим "лубардама". Са књижевношћу баве се само свештеници и висока властела до самих владара. У манастирима живе прави виртуози преписива-

чи, који су направили ремек дела графичке уметности, сетимо се Мирослављевог еванђеља. Високи црквени достојанственици су већином принчеви и властела који од цркве не траже материјалних добара, него јој их дају и црква је на високом моралном нивоу много поштована у народу. Жене на двору такође се баве литературом и уметношћу, имају своје фаворите иконографе и неимаре. Много су властелинке врло луксузне, кроника византинска из тринаестог века цитира, како је прошло једно изасланство краља српског преко Византије у Азију да у Перзији тражи неке тканине за српске принцезе. Сачувани списи наших владара, готово искључиво биографије идеализоване Немањића показују истанчаност стила самих писаца и финоћу изражавања. Сељаци обрађују земљу релативно задовољни и нема трагова у целом средњем веку никаквом покрета социјалног карактера. Народна песма, која нас је очувала кроз доба борби и отимања од петнаестог века до данас, већ је онда имала корена у масама народним. Наша народна херојска песма нема никакве везе са средњовековним трубадурима на Западу. То су били професионалци, који су за награду певали племићима на њиховим дворима и то само племићима, док је српска народна песма певана у народу а својом садржином и потоњим продубљивањем и глорификовањем српских витезова и краљева показује интимну повезаност целог народа. Интересантно је да је та српска народна поезија и много реалисти-

чнија од осталих тадањих песама на Западу. Она потенцира снагу и херојство користећи песничку слободу, али готово увек у границама реалности, док је западни средњовековни еп пун мађија, чуда и натприродних сила. Наш се је народ у том правцу ограничио само на виле, а и оне су у суштини хумане и кад одложе крила и окриља не беже као и свака друга девојка од витешке љубави. У средњовековној Србији ни су гусле још народни инструменат у потоњем значењу. На дворовима и замцима служе се неком врстом харфе грчког типа, а хроничари спомињу народне "свирале", сигурно нека врста кларинета. Пољски витез Валисевски описујући у свом путопису неку вечеру на двору Деспота Стевана каже да витезови певају у хору једноличним гласом држећи пехаре са вином у рукама.

У представи савременог српског просечног човека косовска битка значи краљ и српског постојања и српске државе, значи мрак и тмину у којој је прва зрака блеснула тек у Карађорђевој Тополи, преко четири стотине година касније. То је историска нетачност и што се тиче српских савременика косовске битке нико од њих није ни помишљао, да она значи крај српске државе. И пре тог су губљене битке и пре тог су у биткама сечене главе српским владарима, али је држава увек васкрсавала из тих пожара и те крви. Не само да је српска држава у разним облицима и разним величинама постојала после тога више од стотину година, не само

да су српске земље, које су се сматрале наследицом Србије, као Босна и Зета и Захумље продужавале и даље преко тог своје постојање, него је историска истина да **НИКАДА**, понављамо, **НИКАДА** није престајао српски отпор од Косова па све до Куманова. После отпора Деспота из куће Лазаревића и Бранковића, после отпора зетских Балшића и Црнојевића и захумских херцега, народ је увек као запета пушка чекао на свачију акцију против отоманске империје да извојшти своју државу. Сви непријатељи турски од Руса до Мађара рачунали су са српским и само са српским унутрашњим отпором у царевини. Походи Хуњадиеви ка Балкану увек су покретали српске масе на оружје, као резултат тих похода је и велико селење Срба под Патријархом Чарнојевићем који после шеснаестог века настављају организован отпор из панонске равнице, из потоње Војводине и Мађарске против свог завојевача. Отпор настављају српски планинци у Црној Гори и Брдима, настављају га војни кордони аустријског цара организовани од шајкашке до Лике и Кордуна од српских ратника против турског освајача, отпор настављају српски племићи, прешли на ислам у српској Босни, као што га настављају хајдучко-четничке дружине од приморских равних Котора, преко Романије Старине Новака до хајдучких гнезда у Шумадији која се никад не угасише, док их не организова и повеза први српски устанак под Карађорђем. Дакле историска је лаж да је уопште престајао српски отпор

од Косова па до славног Куманова. Друга је историска лаж да је у критичним часовима подбацила и издала славна српска властела толико са народом срасла и толико у народном епу опевана. Цвет властеле изгинуо је достојно правих витезова од Марице преко Плочника до поља Косова, јер већ тад помиње песма и кроника да је трећи део српске властеле у крви ишчезнуо. Оно што је преостало, је једним делом примило вазалство турско и често и веру турску, али и тај став у Босни готово колективан био је диктован национално-политичким разлозима, а не личним. Главни део витештва повлачио се је са границама државе која се сужавала, ваља утврдити историску истину да су славне деспотове тврђаве Ново Брдо и Смедерево бранили готово сами племићи, који су готово до последњег изгинули у њиховој катастрофи. Други део племства отишао је на босански двор и на двору је западних хришћанских краљева, нарочито пољског и мађарског, а бележе их француске кронике много и на француским дворовима. У то доба цео средњовековни роман био је инспирисан темама витештва и врло често непознати храбри витезови у часу победе, кад подижу своје визире, испадају витезови луталице славног српског Краља мученика. Уопште је у то доба много цењено у целом источном и западном свету српско лично јунаштво и храброст. Највећи освајач свих векова монголски Тимур Тамерлан који је сатро у прах војску силног султана Бајазита за време битке у Азији излазио је

двапут пред свој шатор да гледа јурише турског вазала Деспота Стевана, који је својим јуришима стварао пустош у монголским редовима изгубивши три коња под собом и који је успео да изведе неоштећене и непобеђене из борбе српске витезове. У другој прилици кад је деспот као вазал турски код Никопоља ратовао са уједињеном војском хришћанских витезова целе Европе, преврнуо је у налету шатор краља Сигисмунда о чему пишу све европске кронике тог доба.

* * *

Тешко наслеђе Лазарево после косовске погибије прихватила је његова мудра удовица царица Милица. Од три велика дипломата која је дала средњовековна Србија, два су женског рода, један је Св. Сава, а друга два су царица Милица и Душанова жена царица Јелена. Милица је морала наслеђе Лазарево да брани од силе турске, од грамзивости мађарске и од заслепљености сопствених великаша. Са Бајазитом је утврдила мир, давши му за жену кћерку Оливеру, а Лазарев наследник и син Стеван Високи је заузео кнежевски столицу, обавезан да даје султану данак у злату и у војсци. Поменули смо његове подвиге у Азији и у Бугарској. Државу је изнутра смирио и учврстио, али је пред крај владавине морао да ратује са сестрићима Бранковићима, које је потукао на Косову. Наследио га је деспот Ђурађ Бранковић, који је владао до

половине петнаестог века, лавирајући између Турака и Мађара, држећи страну час једним, час другим и мешајући се у њихове унутрашње династичке борбе. Најгоре је било што је стално народ страдао јер је увек само Србија била попрште мађарскотурских борби. Интересантно је да је војнички слаби Ђурађ у директном рату са Турцима имао много сјајних војничких успеха, нарочиту при опседању, Београда, Новог Брда и Смедерева од стране Турака. Био је трагичне личне судбине, султан му је ослепио оба сина Гргура и Стевана, а кад се је гоњен рђавом ратном срећом склонио у Зету код Црнојевиша, они устадоше против њега и он избеже у Дубровник одакле се врати на мађарски двор проповедајући свети рат против Турака. 1444. на челу европске војске у којој је била трећина српских витезова и њихових војника заједно са Сибињанин Јанком крене на турску, преко Ниша продре до Софије коју освоји и на Куновици поново потуче Турке, но Мађари одбију деспотов војни план и после победе врате се у Мађарску, што присили Ђурађа да обнови преговоре са султаном, који пристаје да му врати целу његову земљу. Но након десетак година султан преврне вером и опет удари на Ђурађа, али се старац од преко осамдесет година није предавао него настави борбу, али је убрзо умро од напора и старости у најтежем часу.

Наследили су га у размаку од две године, синови Лазар и Гргур, но већ две године касније падом Смедерева престаје да постоји средње-

вековна српска држава у Србији. Држава је изгубила своју територију, али има војне снаге избегле у Мађарској и свог владара у лицу деспота Вука, у народној песми познатог под именом Змај Огњени Вуче. Био је славан војник, који је често тукао Турке, као и потоњи од Мађара постављани српски деспоти Ђурађ, Јован, Стеван – све директни и индиректни потомци српских владалачких породица, сви славни војници, последњи од њих је шеф коњице хришћанске против Турака Павле Бакић, који је био страх и трепет турских спахија и јањичара и погинуо у борби са њима. У шеснаестом веку као метеорска звезда појављује се и цар Јован Ненад Црни, који је припадао Србима старинцима у угарској низини, потукао је Турке у више битака, али га је војничка смрт спречила у остварењу његовог сна. Погинуо је око 1530. године. У Босни продужују кроз четрнаести и петнаести век владари Дабиша, Остоја, Твртко Други, Томаш и као последњи босански владар Степан Томашевић, ком је султан отсекао после предаје главу. Босна је пала 1463, а двадесет година касније и земља Херцегова.

Покосовска Србија Лазаревића и Бранковића била је у Европи главни војни и политички инспиратор рата против Турака, зачетник свих савеза и похода, апостол хришћанског јединства против османлиске силе.

Осим номиналне аутономије, коју има ужа Зета у целом седамнаестом веку нема суверене

слободне српске територије, слободу држе чаркашка ратовања црногораца, нарочито Пивљана и босански хајдуци и хајдучке многобројне чете у шумама Србије о којима прича турски путописац Челебија. Већ почетком осамнаестог века Црна Гора, у вези са апелом руског цара Петра Великог, диже колективни устанак, поражава четири турске војске и ствара слободну српску територију, која се од тад није никада гасила. Било је то око године 1712, први главар Срба Црногорац по млетачким изворима је Вукотић. Да напоменемо овде, да су Руси у уговору о миру са Турцима потпуно издали Црногорце, које су позвали на устанак, као што су сто и педесет година касније ти исти Руси издали Србе устанике на берлинском конгресу. По обичају средњовековне српске државе нова српска држава у Црној Гори почива на теократским базама, на кнежевима владикама. Рађају се у том српском крају владари Сава, два Петра, Данило и Никола, који је Црну Гору дигао на степен краљевине и сјединио са Србијом.

У Босни 17. века распламсао је до великих размера српски хајдучки покрет, царски друмови и комуникације ка Цариграду су у хајдучкој власти, венецијански и дубровачки трговци поред турских пропутница увек су снабдевени и хајдучким и плаћају им "друмарину". На ислам прешли Срби са своје стране владају за свој рачун, игноришући Османлије и дижући на њих устанке ради заштите својих привилегија.

У Србији никад неугашени хајдучки покрет који је ударио темеље новој српској држави. На челу тих устанака поред низа сјајних главара, кнежева и војвода стоје два српска подједнако заслужна владалачка дома са чијом је сарадњом расла и сазревала српска држава, да би под Краљем Петром Првим Карађорђевићем обновила свој средњовековни сјај и ујединила све Србе у свим српским земљама. У вези тих устанака и њихових резултата потребно је да Срби знаду следеће: Срби и Бугари изгубили су слободу и главе својих царева у кратком размаку од три године 1389. до 1392. Све до општег устанка Срби су се увек удруживали са сваким ко је војштио на Турску, Бугари су ћутали. Грци су изгубили царство старо хиљаде година, на чијим је рушевинама никла отоманска империја. Никад нису покушали да се против њих побуне. Српски општи устанак избио је на много година пре грчког и још пуно више година пре бугарског. Турци су засновали своју империју, како рекосмо на рушевинама Грчке и узели њену престоницу за своју, па ипак никад се није осећао грчки утицај на том двору, док су српски обичаји и српски језик био званични језик отоманске владе и царства. Никад чувени Грци и Бугари нису руководили турским царством а шест Срба из Шумадије, Босне и Херцеговине били су велики везири, председници влада и војни начелници у отоманском царству, кад је било у напону своје славе. После општег устанка све до наших дана, сви наши крајеви дизали су

устанке против свих тирана тежећи слободи и јединству српском; Црна Гора и Војводина пре Карађорђа, Босна пре и после Карађорђа, Херцеговина после Карађорђа. И док су потоњи устанци осталих балканских народа увек имали локални карактер раније борбе за право на веру Срби су увек уплитали своје проблеме у светске, хтели да воде европску и светску политику, били камен спотицања светских конгреса, били узрок светских ратова, а посел пуног ослобођења и уједињења иницијатори великих савеза управљених ка чувању мира и слободе у свету, стварању балканског савеза, послератног балканског пакта и Мале Антанте до овог рата у ком су опет били путовође у борби и против комунизма и против фашизма.

Кад у данашњим мрачним часовима погледамо на нашу славну прошлост, не постоји Србин, који упркос свом злу не верује до краја и из дубине своје да ће васкрснути Србија и већа и моћнија и срећнија него ли је била и да српски народ није још рекао последњу реч своје историје.

САДРЖАЈ

Давнина која је оглашавала будућност	5
ОД ИНДИЈЕ ДО СРБИЈЕ	23
О пореклу имена "Србин"	31
Чешки историчар Павле Шафарик	32
О Хрватима и њиховом пореклу	45
Порекло Срба у прастарим временима	51
Последњих хиљаду година српске историје	116

